

MANS

MIĘDZYNARODOWA AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH
W ŁOMŻY

**MIĘDZYNARODOWA WSPÓŁPRACA
OŚWIATOWA
JAKO PRZYKŁAD ROZWOJU
ZAWODOWEGO MISTRZOSTWA FACHOWCÓW**

**МІЖНАРОДНА ОСВІТНЯ СПІВПРАЦЯ ЯК ПРИКЛАД
РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ФАХІВЦІВ**

Materiały z
Międzynarodowego Seminarium Naukowo-Pedagogicznego
Матеріали з
Міжнародного науково-педагогічного семінару
23.06.2022r.

Redakcja naukowa:
Ireneusz Żuchowski
Zoia Sharlowych

ŁOMŻA 2022

MIĘDZYNARODOWA AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH W ŁOMŻY

Recenzenci:

Dr hab. Mariola Grzybowska-Brzezińska prof. UWM, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
w Olsztynie

Dr Michał Kruszyński, Międzynarodowa Wyższa Szkoła Logistyki i Transportu we
Wrocławiu

Redakcja naukowa

Ireneusz Żuchowski, Zoia Sharlovych

Międzynarodowa współpraca oświatowa jak przykład rozwoju zawodowego mistrzostwa fachowców: materiały z Międzynarodowego Seminarium Naukowo-Pedagogicznego, Łomża, 23.06.2022r. / Redakcja naukowa Ireneusz Żuchowski, Zoia Sharlovych Łomża, Wydawnictwo: MANS w Łomży, 2022. 84 s.

Міжнародна освітня співпраця як приклад розвитку професійної майстерності фахівців: матеріали з Міжнародного науково-педагогічного семінару, Ломжа, 23.06.2022р. / За науковою редакцією Іренеуш Жуховський, Зоя Шарлович, Видавництво: MANS w Łomży, 2022. 84 с.

ISBN 978-83-958584-3-7

Skład wykonano z gotowych materiałów dostarczonych przez Autorów.

Wydawca nie ponosi odpowiedzialności za dostarczony materiał graficzny.

Wydawnictwo Międzynarodowej Akademii Nauk Stosowanych w Łomży

Треść / Зміст

Wstęp / Вступ	5
Babchenko Natalia PROBLEM BASED LEARNING – WYMÓG WSPÓŁCZESNEGO SPOŁECZEŃSTWA	7
Бєлова М.О., Мейш Ю.А. ІННОВАЦІЙНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ	11
Бульбук О.І., Шулепа С.Г., Бульбук О.В. УДОСКОНАЛЕННЯ ОПП «СТОМАТОЛОГІЯ ОРТОПЕДИЧНА» У ФАХОВОМУ МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ ІФНМУ.....	13
Вільчинська Л.А. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ – ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ФАХІВЦЯ	15
Гайдукевич С., Семенова Н., МЕХАНІЗМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ	18
Гнедіна К. В., Нагорний П. В., ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ	21
Головань Т. АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ В ГАЛУЗІ ПРАВА	25
Іщенко Р. МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ ФІЗИКИ З ДИСЦИПЛІНАМИ ЦИКЛУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ .	30
Kolisnichenko Nataliia DISTANCE LEARNING EFFECTIVENESS CRITERIA FOR AGRICULTURAL EDUCATION	33
Кошарновська С. Л. ДЕЯКІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ В УКРАЇНІ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	37
Кузьменко Н. ТИПОЛОГІЯ ВИКЛАДАЧІВ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА	40
Кузьмич О.А. ВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ НА СУСПІЛЬНУ СВІДОМІСТЬ У СУЧАСНІЙ КОМУНІКАЦІЇ	42
Кушнір С. РЕФОРМУВАННЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В ЧАСТИНІ ПОСИЛЕННЯ ЗВ'ЯЗКУ НАУКОВОГО СЕКТОРУ З БІЗНЕСОМ	45
Mazur Nataliya COMPONENTS AND FACTORS OF DEVELOPMENT OF DIGITAL COMPETENCES	49
Майбородіна Н. МІЖНАРОДНА ОСВІТНЯ СПІВПРАЦЯ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ	54
Мирончук Н. РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА В КОНТЕКСТІ ЦІЛОЖИТТЄВОГО НАВЧАННЯ	57

Савченко О. ДУАЛЬНА ОСВІТА В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ	60
Тіщенко О.М. ПРОБЛЕМА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ В МІЖНАРОДНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ	63
Ціватий В.Г. МІЖНАРОДНА ОСВІТНЯ СПІВПРАЦЯ, МІЖНАРОДНІ ЗВ'ЯЗКИ ТА ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ОСВІТИ ЯК ВАЖЛИВІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ МОДЕЛІ ВИКЛАДАЧА ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ	70
Sharlovych Zoia MIĘDZYNARODOWA WSPÓŁPRACA EDUKACYJNA JAKO PRZYKŁAD ROZWOJU MISTRZOSTWA ZAWODOWYCH FACHOWCY	74
Яковлєва-Мельник Н.Г. МІЖНАРОДНА ОСВІТНЯ СПІВПРАЦІ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ СФЕРИ ОСВІТИ ТА ТУРИЗМУ	78
Янова В.М. ДУАЛЬНА ОСВІТА ЯК ФАКТОР УСПІШНОГО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ КОЛЕДЖУ	80

Wstęp

Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży (Polska) aktywnie i kompleksowo prowadzi działalność edukacyjną na rzecz wdrażania aktywnych form i metod aktywizacji procesu edukacyjnego. W wyniku Międzynarodowego Seminarium Naukowo-Pedagogicznego „Międzynarodowa współpraca oświatowa jak przykład rozwoju zawodowego mistrzostwa fachowców”, zostało zorganizowane przez Międzynarodową Akademię Nauk Stosowanych w Łomży (Polska) i odbyło się w dniu 23.06.2022. Ten zbiór materiałów, który powstaje z opublikowanych artykułów naukowych i abstraktów napisanych przez uczestników Seminarium. Wzięło w nim udział 279 przedstawicieli 38 uczelni wyższe i zawodowe z Ukrainy.

Założony cele Seminarium zostały w pełni osiągnięty. Świadczy o tym różnorodna tematyka poruszana w wystąpieniach prelegentów. Uczestnicy Seminarium przedstawili szeroki wachlarz zagadnień pedagogicznych a dydaktycznych.

Tematyka i treść materiałów naukowych autorów odpowiada tematyce Seminarium. Treść materiałów Seminaryjnych daje możliwość pogłębienia wiedzy na temat procesu edukacyjnego w nowoczesnych warunkach; jasno zarysować teoretyczne i metodologiczne aspekty zastosowania badań naukowych w procesie kształcenia w szkolnictwie wyższym; szkolenie specjalistów, rozwój obiecujących technologii edukacyjnych, problemy kształcenia przyszłych kadr.

Autorom udało się umiejętnie połączyć teorię z praktyką w procesie edukacyjnym. W artykułach zgłoszonych do publikacji pojawiła się nowość naukowa. Uwagę zwraca aktualność materiałów, ich znaczenie, twórcze podejście, wszechstronność dorobku naukowego autorów. Seminarium, jak również zbiór materiałów naukowych, odpowiednio charakteryzują wysoki poziom organizacji działalności naukowej Międzynarodowej Akademii Nauk Stosowanych w Łomży, systematyczną współpracę z ukraińskimi uczelniami zawodowymi i szkolnictwa wyższego.

Kolekcja pełna jest nowych poglądów i podejść. Materiały Seminarium można polecić pracownikom naukowo-pedagogicznym, pedagogicznym, doktorantom, studentom wyższych szkół zawodowych.

Вступ

Міжнародна Академія Прикладних Наук в Ломжі (Польща) активно і різнобічно проводить освітню діяльність по впровадженню активних форм і методів активізації освітнього процесу. Результатом проведеного Міжнародного науково-педагогічного семінару для науково-педагогічних, педагогічних працівників, аспірантів, студентів закладів фахової передвищої та вищої освіти на тему: «Міжнародна освітня співпраця як приклад розвитку професійної майстерності фахівців» в рамках підвищення кваліфікації, як складової навчання впродовж життя, яка була організована Міжнародною Академією Прикладних Наук в Ломжі (Польща) і відбулася 23.06.2022р. Збірник матеріалів сформований із поданих до друку наукових статей та тез, написаних учасниками науково-педагогічного семінару. Всього взяли участь 279 представники із 38 закладів фахової передвищої та вищої освіти України.

Означену мету семінару досягнуто повною мірою. Про це свідчить різнобічний зріз проблематики, яка була висвітлена у виступах доповідачів. Учасники семінару представили широке коло педагогічних і дидактичних сучасних інновацій.

Теми та зміст наукових матеріалів авторів відповідають темі семінару. Зміст матеріалів семінару дають змогу поглибити знання з питань освітнього процесу в сучасних умовах; чітко окреслюють теоретичні та методичні аспекти застосування наукових досліджень в освітньому процесі вищої школи; підготовки спеціалістів, розширенню перспективних технологій освіти, проблеми підготовки майбутніх кадрів.

Авторам вдалося уміло поєднати теорію з практикою; виробництво з освітнім процесом. У поданих до друку статтях є наукова новизна. Привертає увагу актуальність матеріалів, їх значущістю, творчий підхід, різнобічність наукових досягнень авторів.

Семінар, як і збірник наукових матеріалів, достойно характеризують високий рівень організації наукової діяльності Міжнародної Академії Прикладних Наук в Ломжі, планомірну співпрацю із українськими закладами фахової передвищої та вищої освіти, що сприяє поширенню та обміну досвідом, міжнародній співпраці, інтеграції України в європейський освітній простір.

Збірник насичений новими поглядами та підходами. Матеріали семінару можуть бути рекомендовані науково-педагогічним, педагогічним працівникам, аспірантам, студентам закладів фахової передвищої та вищої освіти.

PROBLEM BASED LEARNING – WYMÓG WSPÓŁCZESNEGO SPOŁECZEŃSTWA

Babczenko Natalia, PhD,

Instytut Ustawicznego Kształcenia Zawodowego Biała Cerkiew

Współczesna cywilizacja to niespotykane w dziejach ludzkości tempo rozwoju nauki i techniki. Ogromne osiągnięcia w obu tych zakresach powodują, iż praca w nowoczesnym zakładzie produkcyjnym wymaga od pracownika produkcyjnego kwalifikacji, które znacząco wybiegają poza ramy jego dotychczasowego doświadczenia i wiedzy nabytej w szkołach [6].

Zasadniczym celem szkolenia i doskonalenia zawodowego powinien być rozwój potencjału ludzkiego i przygotowania pracownika produkcyjnego do dalszego procesu odgrywania ról jakie będą przed nim stawiane we współczesnej organizacji, zakładzie produkcyjnym [4].

Jedną z najczęściej stosowanych technik szkoleniowych poza stanowiskiem pracy, Off the Job zalicza się technikę nauczania problemowego.

Pionierami wdrożenia nauczania problemowego (z ang. Problem Based Learning) byli Barrows and Tamblyn [10], którzy użyli tej metody nauczania na początku lat 60-tych na uniwersytecie McMaster w Hamilton. Stworzony przez nich program miał na celu pobudzić młodych studentów medycyny, którzy przez okres pierwszych swoich trzech lat pochłaniali ogromną ilość materiału, nie potrafiąc w żaden sposób jej zastosować. Celem programu było stymulowanie studentów do wykorzystania nabytej wiedzy do pełnienia przyszłych ról. Program pozwalał również na analizę problemów będących w przyszłości rzeczywistymi wyzwaniem, przed jakimi staną przyszli młodzi lekarze. Duże zainteresowanie wśród studentów studiów medycznych spowodowało dynamiczny rozwój PBL na innych kierunkach studiów, takich jak: prawo, edukacja, ekonomia, kierunki inżynierskie [7].

W Polsce w kształceniu uniwersyteckim nauczanie oparte na rozwiązywaniu problemów jest stosunkowo młodą metodą. Metoda rozwiązywania problemów (PBL) jest adekwatna do zadań, które polegają na „przemianie roli studenta, który z pasywnego odbiorcy informacji i wiadomości zamienia się w aktywnego uczestnika procesu kształcenia, odpowiedzialnego za jakość procesu i świadomego wiedzy, umiejętności i innych kompetencji, jakie chce w ramach danego przedmiotu zdobywać [5].

Problem-based learning jest powszechnie stosowaną nazwą międzynarodową metody PBL, która (w polskim tłumaczeniu) oznacza nauczanie oparte na rozwiązywaniu problemu; metoda problemowa to:

- koncepcja – ukierunkowana na uczenie za pomocą analizy sytuacji problemowych, wynikających z praktyki, „niedookreślonych”, złożonych,
- metoda nauczania PBL – metoda zdobywania wiedzy, proces aktywnego poszukiwania informacji, który jest włączany do programów nauczania na różnych stopniach kształcenia i w różnych dziedzinach wiedzy,
- model kształcenia PBL – polegający na integracji wiedzy z różnych dziedzin, pozwalający na innowacyjne kształcenie i podniesienie poziomu aktywności odbiorców (studentów, uczniów),
- moduły kształcenia PBL – występujące w programach nauczania w ramach jednego (dwóch) semestrów,
- filozofia – wspierająca osiągnięcie zamierzonych celów edukacyjnych, dopuszczająca stymulowanie uczenia się «na błędach»,
- strategia – aktywizująca studentów do działania, zwiększająca motywację do zdobywania wiedzy [1].

W metodzie PBL odpowiedzialność za efekty nauczania jest rozłożona nie tylko na nauczyciela, ale także na ucznia (studenta), którymu pozwala się na większą samodzielność działania. Samodzielność w podejmowaniu decyzji jest związana ze sposobem realizacji zadań, dzięki czemu uczniowie mogą rozwijać cenne umiejętności, pokazywać mocne strony, odkrywać predyspozycje, a także narzucać samodyscyplinę. W metodzie PBL studenci rozwiązują zadania/problemy, które wynikają z praktyki, często «niedookreślone» (otwarte), realizują zatem projekty «osadzone w realiach» [2].

Uczenie problemowe to skoncentrowana metoda uczenia się poprzez doświadczenie, czyli rozwiązywanie otwartego problemu narzuconego przez nauczyciela, trenera. Cechą główną tej metody nie jest koncentrowanie się na ściśle określonej metodzie rozwiązania problemu. Celem w samym sobie jest rozwój umiejętności i cech osoby szkolonej zgodnie z oczekiwaniami nauczyciela, trenera. Metoda ta obejmuje zdobywanie wiedzy poprzez działanie, pracę zespołową, komunikację [3].

Metoda uczenia problemowego oparta jest na pracy w małych grupach, w których ich członkowie przyjmują określone role mniej lub bardziej formalne. Role te często są zmieniane i dopasowywane do rzeczywistych warunków, w jakich przychodzi im rozwiązywać problem, podejmować wyzwanie wykonania danego zadania. Metoda nauczania problemowego oparta jest na 5 etapach, krokach do których należą [8]:

- krok 1 – odczucie trudności;
- krok 2 – sformułowanie problemu;

- krok 3 – poszukiwanie rozwiązań, tworzenie hipotez potencjalnych rozwiązań;
- krok 4 – logiczna i jeżeli to możliwe empiryczna weryfikacja hipotez;
- krok 5 – obserwacja wprowadzonych rozwiązań, przyjęcie lub odrzucenie rozwiązania, co w konsekwencji prowadzi do powrotu do kroku trzeciego lub nawet do drugiego.

Charakterystyka metod problemowych. Metoda symulacyjna – wdraża uczniów do wszechstronnej analizy różnorodnych problemów, które kiedyś były dla kogoś problemami rzeczywistymi, przy czym wyniki uczniowskich rozwiązań porównuje się następnie z rozwiązaniami faktycznymi, symulowanymi w toku zajęć szkolnych, np.. nauka gry w szachy. Metoda symulacyjna ma przede wszystkim charakter retrospektywny i autentyczny w sensie symulowanych poczynań.

Metoda sytuacyjna – służy wyrabianiu u uczniów umiejętności dokonywania wszechstronnej analizy problemów składających się na tzw. sytuację trudną, a także podejmowania na tej podstawie odpowiednich decyzji lub wskazania przewidywalnych następstw poczynań zgodnych z tymi decyzjami. Od metody symulacyjnej różni się tym, iż odnosi się zazwyczaj do sytuacji fikcyjnych, choć prawdopodobnych. Metoda sytuacyjna ma charakter prospektywny i fikcyjny.

Metoda inscenizacji – może przybierać dość różne formy, np. wcześniej przygotowanego improwizowanego dialogu lub dyskusji na określony temat, odtworzenia wydarzeń, które też rzeczywiście miały miejsce, albo też takich, którym nie przysługuje walor autentyzmu, itp. Od metod symulacyjnej i sytuacyjnej różni się tym, iż można nią obejmować równocześnie nawet stosunkowo liczne grupy uczniów, a ponadto wykorzystać ją nie tylko dla celów wychowania intelektualnego, lecz również emocjonalnego.

«Brainstorming» «giełda pomysłów», «burza mózgów» – zachęcanie uczniów do wysuwania śmiałych pomysłów, do formułowania hipotez nasuwających się im zgodnie z zasadą „pierwsza myśl najlepsza, słowem – do opartego na intuicji i wyobraźni rozwiązania problemów.

Metoda PBL w środowisku akademickim wzbudza obecnie coraz większe zainteresowanie. Znana pod nazwą nauczania opartego na rozwiązywaniu problemu realnie istniejącego, «wynikającego z praktyki», jest coraz chętniej stosowana na uczelniach wyższych o różnych profilach kształcenia.

W centrum metody PBL znajduje się nietrywialny problem/zadanie, który studenci rozwiązują w zespołach projektowych, wspierani przez opiekuna wspomagającego w uczeniu się i rozwiązywaniu zadania.

BIBLIOGRAFIA

1. Multan E. Metoda problemowa (PBL) w procesie dydaktycznym uczelni wyższej. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego, seria Administracja i Zarządzanie. W 113. 2017, s. 169-184.
2. Program rozwoju szkolnictwa wyższego do 2020 r., cz. III, [w:] Diagnoza szkolnictwa wyższego, J. Gyrniak (red.), Fundacja Rektoryw Polskich, Warszawa 2015, s. 163.
3. Kolmos A., Graff E. Research on PBL practise in engineering education, Sense Publishers Rotterdam p.: 9-21, 2008.].
4. Oczkowska R., Bukowski U. Rozwój zasobyw ludzkich. Wydawnictwo Delfin, Warszawa 2014).
5. Prychnicka M., Saryusz-Wolski T., Kraśniewski A., Projektowanie programyw studiyw i zajęć dydaktycznych na bazie efektyw kształcenia, <https://forumakademickie.pl/fa/2012/07-08/problem-based-learning/>
6. Trocki M. Nowoczesne zarządzanie projektami. Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne. Warszawa 2013.
7. Zembski S., Nauczanie problemowe w praktyce, „Zeszyty Naukowe. Quality. Production. Improvement” 2018, no. 2(9), s. 177–187
8. Dahms M.L. Problem based Learning in Engineering Education, Attracting Young people to Engineering, Associaçro Brasileira de Educaçro em Engenharia, p.:10-21, 2014.

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ СТУДЕНТІВ ТЕХНІЧНОГО НАПРЯМУ ПІДГОТОВКИ

Бєлова М.О.¹, Мейш Ю.А.²

¹ *Державний торговельно-економічний університет, м. Київ, Україна*

² *Національний транспортний університет, м. Київ, Україна*

В сучасних умовах, коли навчання в Україні проводиться в дистанційній формі та у формі онлайн-освіти відбувається стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних, мережевих та мультимедійних технологій, що передбачає абсолютно унікальні, специфічні можливості проведення практичних та лекційних занять, самостійної роботи студентів. Дисципліна «вища математика» є досить складною для вивчення багатьох студентів, незважаючи на те, що є обов'язковою для вступу на більшість спеціальностей.

У старшій школі спостерігається тенденція скорочення годин на аудиторну роботу, що тягне за собою внесення змін до навчального процесу, оскільки зміст курсу є широким і має бути освоєний учнем у досить короткий термін. Особлива увага при вивченні курсу приділяється мотивації студентів на якісне освоєння дисципліни «вища математика», формуванні професійних компетенцій, підтримці самостійного навчання, використанні в освітньому процесі технологій дистанційного навчання [1].

Для викладачів актуальною стає проблема пошуку оптимальних дидактичних можливостей застосування сучасних інформаційних технологій. Студентам пропонується подача матеріалу на лекціях за допомогою презентацій у вигляді слайд-шоу, ментальних карт, таблиць та діаграм, а також з використанням електронного підручника. Подача матеріалу з допомогою електронного підручника поєднує у собі кілька способів подачі інформації – текст, статичні зображення та зображення у динаміці, відеофільми та анімацію. Різні форми подачі матеріалу дозволяють студенту легко справлятися з можливими труднощами сприйняття математичного матеріалу.

З урахуванням того, що здобувачі освіти орієнтовані на виконання тестових завдань (при вступі до ЗВО здається ЗНО або НМТ) тестові завдання підручника розроблені за рівнями складності матеріалу, за часом виконання завдань та розбиті по відповідним розділам згідно з тематикою завдань. Відповіді на запитання тесту також задаються у різних формах: знайти логічні пари, множинний вибір, вибір однієї правильної відповіді серед запропонованих, текстова відповідь, числова відповідь, відповідь з вибором вірно/невірно та інші. Студенти можуть проходити тести кілька

разів, кожна спроба оцінюється автоматично. Це дозволяє викладачу систематизувати контроль діяльності студента за програмою дисципліни протягом усього періоду навчання, контролювати темп проходження матеріалу, рівень підготовки студентів, стежити за динамікою змін якості знань в процесі навчання, що отримуються та засвоюються студентами [2].

Було проведено порівняльний аналіз отриманих результатів перевірки знань студентів, який показав, що при використанні електронного підручника показники якості знань студентів виявилися вищими на 15-20%, ніж при проведенні занять без його використання. Проведене анкетування між студентами дозволило стверджувати, що 78% студентів готові використати інноваційні технології під час самостійного вивчення вищої математики.

Отже, електронний підручник, який є цілісною дидактичною системою, що заснована на використанні новітніх комп'ютерних технологій, виявився корисним для студентів і може бути елементом освітньої системи, а також забезпечує навчання студентів за індивідуальними, оптимальними навчальними програмами з можливістю управління самим процесом навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Belova M.A., Gladka Y.A., Mashchenko L.Z. Motivation to introduce perspective teaching methods of higher mathematics// European Humanities Studies: State and Society–Krakow.–Fundacja im. M. Reja–2017, №4 (I), P. 4-5.

2. Belova M.A., Gladka Y.A., Mashchenko L.Z. Some aspects in studying mathematical disciplines.–Proceedings of the 1st International youth conference "Perspectives of science and education". Cultural Center WORD. New York. March 2018, P. 56-60.

**УДОСКОНАЛЕННЯ ОПП «СТОМАТОЛОГІЯ ОРТОПЕДИЧНА» У
ФАХОВОМУ МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ ІФНМУ**

Бульбук О.І., Шулепа С.Г., Бульбук О.В.

фаховий медичний коледж

Івано-Франківського національного медичного університету, Україна

Нова візія фахової передвищої освіти має на меті вивести її на новий якісний рівень, змінити ставлення людей до цього рівня освіти, забезпечити ринок праці відповідними фахівцями [1-4]. Закон України «Про фахову передвищу освіту» унормував підготовку фахових молодших бакалаврів в Україні.⁵ Важливим кроком імплементації Закону України «Про фахову передвищу освіту» у фаховому медичному коледжі ІФНМУ є постійне оновлення та удосконалення освітньо-професійних програм для фахових молодших бакалаврів, зокрема ОПП «Стоматологія ортопедична», адже в період активного розвитку та модернізації стоматологічної науки потреба забезпечення сучасними спеціалістами для проведення якісного стоматологічного лікування є нагальною [6-8].

Для удосконалення ОПП «Стоматологія ортопедична» у Коледжі ми використовуємо дані опитування стейкхолдерів, впровадження студентоцентрованої системи навчання, популяризація та дотримання академічної доброчесності, контроль і підвищення якості викладання.

Студентоцентризм – новий популярний термін, який активно використовують в освітньому просторі. Навколо нього існує багато міфів, тож пропонуємо розібратись, що ж насправді криється під цим терміном. Сутність студентоцентризму полягає у створенні такої моделі освіти, за якої здобувач з об'єкта освітньої діяльності перетворюється на суб'єкт, тобто на активного учасника, зокрема бере участь у формуванні власних освітніх траєкторій. Урахування думок студентів у процесах забезпечення якості регулюється як міжнародними, так і національними нормативно-правовими актами. З метою реалізації студентоцентрованої системи навчання, важливим завданням дирекції Коледжу є забезпечення можливості студентів не лише висловити свою думку, а й висунути пропозицію чи подати скаргу. При цьому Коледж гарантує кожному студенту право на висловлювання своєї думки та на її об'єктивне та прозоре опрацювання. Дана процедура забезпечує реалізацію цього права студентів та визначає основні етапи цієї реалізації. Питання оскарження результатів оцінювання не є предметом процедури – вони врегульовані у Положенні про організацію освітнього процесу у Коледжі [6].

З метою реалізації студентоцентрованої системи навчання, ми забезпечили можливість студентів висловити свою пропозицію щодо змін навчальних планів, удосконалення ОПП шляхом опитування. Метою опитування студентів є виявлення їх задоволеності навчанням, освітніми програмами, їх компонентами та якістю надання освітніх послуг, а також прозорістю та об'єктивністю розгляду звернень студентів, рівнем інформаційної підтримки, що в повній мірі відповідає студентоцентрованої системі навчання в Коледжі.

У 2020-2021 н. Р. нами за допомогою Google Форм проведено ряд опитувань серед студентів різних курсів зуботехнічного відділення. В результаті опитувань ми отримали дані, які дозволять нам покращити якість навчання, звернути увагу на недоліки, внести на розгляд циклової комісії та Педагогічної ради пропозиції щодо удосконалення ОПП «Стоматологія ортопедична» та навчальних програм.

Отже, отримання періодичного зворотного зв'язку від здобувачів освіти – обов'язкова складова внутрішнього забезпечення якості освітніх програм. Заклад освіти має організовувати періодичні студентські опитування, результати яких повинні реально впливати на зміст навчання і викладання.

ЛІТЕРАТУРА

1. <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2020/may/21474/21.pdf>
2. http://nbuviap.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4483:zakon-pro-fakhovuperedvishchu-osvitu-zmist-ta-ochikuvannya&catid=71&Itemid=382
3. Bulbuk OI, Ozhohan ZR, Fedoriuk LIe, Lokota YeIu. Rozrobka validnykh testovykh zavdan iz ortopedychnoi stomatolohii dlia litsenzovanoho vypusknoho ispytu na stomatolohichnomu fakulteti. Hal. Lik. V. 2008; 15(3):1-3. [In Ukrainian]
4. Zelenyi VM. Vse bude FPO! Osvitnia traiektoriia liutyi 2021; 2(18).
5. Pro fakhovu peredvishchu osvitu: Zakon Ukrainy vid 06 chervnia 2019 r. [On Professional Higher Education]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2745-19>
6. https://www.ifnmu.edu.ua/images/zagalna_informacia/med_koledg/for_tichers/pologennia_pro_koledg.pdf
7. Bulbuk, O. I., G. G. Shulepa, O. V. Bulbuk, H. S. Hvozdet'ska and V. G. Glovyak. "IMPLEMENTATION OF THE LAW "PROFESSIONAL PRELIMINARY EDUCATION" IN IVANO-FRANKIVSK NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY." (2021).
8. <https://ifnmu.edu.ua/uk/3878-vidbulosia-zasidannia-pedahohichnoi-rady-fakhovoho-medychnoho-koledzhu-ifnmu>

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ – ОСНОВА ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ФАХІВЦЯ

Вільчинська Л.А.

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», Україна

Інтеграція України у Європейський союз вимагає адаптації системи освіти до європейських вимог.

Україна приєдналася до IV Декларації ЮНЕСКО «Education – 2030» ключовим моментом якої є цифрова трансформація освітнього і наукового простору в Україні, як фундаменту її конкурентноздатності у світовому співтоваристві. Це потребуватиме від усіх учасників освітнього процесу не залежно від рівня підготовки, швидкого, а головне якісного використання цифрових технологій [1]. Пандемія COVID-2019 та війна в Україні пришвидшують настання цього процесу. Сьогодні не можливо уявити сучасну школу, професійну чи вищу освіту без використання цифрових ресурсів. Кожен освітній заклад працює над впровадженням більшої кількості технічних засобів у навчальний процес, а науково-педагогічний працівник забезпечує розробку цифрових освітніх ресурсів.

Цифрові технології як і будь-яка нова метода в освітньому середовищі мають свої переваги і недоліки, які вирізняють їх з поміж інших. Щодо переваг:

- зростання ефективності адміністративних процесів (е-курси, е-трудові книжки, оплата рахунків, розрахунки за продукцію);
- швидкий пошук потрібної інформації в оцифрованому масиві даних та їх опрацювання;
- обмін актуальною інформацією з колегами по всьому світу;
- підвищення реактивної здатності модератора шляхом адаптивного реагування на запити здобувачів освіти;
- суттєве зменшення витрат і захист навколишнього природного середовища;
- забезпечення безперервності учбового процесу навіть у випадках надзвичайних ситуацій (війна, дефіцит коштів на опалення корпусів, карантин тощо).

Основним недоліком від використання цифрових технологій особливо у дітей молодшого та підліткового віку є те, що діти, які понад дві години за день бачать екран монітора, мають передчасне старіння кори головного мозку, а також проблеми із

концентрацією уваги (лише до 8с.) [2]. Тому батьки і педагоги мають спільно працювати: з одного боку – над збереженням здоров'я дитини, а з іншого – над заохоченням її до опанування цифрових технологій з глибоким розумінням того, що за ними майбутнє.

Сучасний науково-педагогічний працівник виступає модератором і рушієм впровадження елементів навчання із використанням електронної пошти, Planfix, Telegram, WhatsApp, Skype, Viber, Zoom, Google Meet, Discord, Teams, Moodle. Це вимагає постійного навчання, орієнтування і підтримки здобувачів у процесі здобуття фахових знань. Від того наскільки глибоко професійно модератор володіє методологією застосування цифрових технологій у навчанні залежать його результативність.

Майбутнього здобувача необхідно навчити опрацьовувати великі масиви інформації. Однак, для цього спочатку саме викладач повинен бути професійним, сучасним і активним її користувачем. Він повинен не лише на високому професійному рівні опанувати певну дисципліну, але зосереджувати увагу здобувача на моменти професійного, віртуально і реального представлення її результатів, а також формувати з нього професіонала своєї справи.

Для успішного навчання здобувачів із застосуванням цифрових технологій необхідно дотримуватись окремих принципів:

«Усі навчальні методики, повинні приносити радість!»;

«Навчання зручне, швидке, цікаве, не примусове і незвичайне»;

«Швидке застосування набутих навиків навчання у повсякденному житті і професійній діяльності» [2].

Без дотримання цих принципів усіма учасниками навчального процесу засвоєння цифрової інформації здобувачами не буде мати успіху.

Актуальним моментом є використання цифрових технологій у аграрному виробництві. На жаль, рівень їх упровадження в Україні все ще дуже низький порівняно з іншими регіонами світу, такими як США, Європа. Однак, маємо надію на те, що використання цифрових технологій з низьким, середнім та високим ступенями впливу на розвиток сільськогосподарських підприємств є першим і найважливішим кроком до їх майбутнього [3]. Моменти цифровізації сільськогосподарських підприємств на практиці забезпечуватимуть здобувачі різних освітніх ступенів та напрямів підготовки.

Цифрові технології докорінно змінять освітній простір і сам підхід до нього. Інвестиція в цифрові технології – пріоритетний і перспективний напрямок розвитку університетів, кінцевим результатом якої є висококваліфікований конкурентоспроможний здобувач, потрібний сучасному виробництву.

ЛІТЕРАТУРА

1. Методологічний семінар «Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку» // НАПН України. 2019. URL: <http://naps.gov.ua/ua/press/announcements/1515/>
2. Семенова А.В. Педагогічна майстерність викладача вищої школи XXI століття: синергія віртуального і реального в освітньому просторі // Journal Science Rice: Pedagogical Education. 2019. 2(29). С. 40–48. <https://doi.org/10.15587/2519-4984.2019.164524>
3. Руденко М.В. Вплив цифрових технологій на аграрне виробництво. // Економіка та управління національним господарством. 2019. 30(69). С. 30–37. <https://doi.org/10.32838/2523-4803/69-6-28>

МЕХАНІЗМ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Гайдукевич Світлана, Семенова Надія

ВП НУБіП України “Бережанський агротехнічний інститут”, Україна

Світ змінюється кожної хвилини. На базі сучасної науки і техніки розвиваються новітні технології, які з кожним днем удосконалюються. А це вимагає створення нового покоління, яке було б комунікабельне в усіх питаннях сучасного розвитку. Величезний спектр методик і технологій, що на сьогодні реалізуються, не задовольняють вимоги сучасної вищої освіти.

Перед вищою школою стоїть величезне завдання готувати висококваліфікованих спеціалістів, які б могли реалізувати себе на ринку праці, були конкурентоспроможними та інтелектуальними, володіти високою професійною майстерністю та бути готовим до викликів сьогодення. Тому освітній процес потребує нових змін як щодо змісту, так і системи освіти в цілому.

Який механізм впровадження інноваційних технологій при підготовці майбутніх спеціалістів електротехнічних спеціальностей? Перш за все необхідно переобладнати навчальні лабораторії, наповнити їх новітніми технічними засобами та сучасним обладнанням, для того щоб наблизити здобувачів вищої освіти до реалії.

У всіх лекційних кабінетах і лабораторіях слід встановити інтерактивні дошки, їх ще називають Smart бордами, які дають можливість представити візуальну інформацію, продемонструвати відеофільми, електронні підручники, що забезпечує удосконалення навчального матеріалу, який викладається, так як зорова пам'ять значно покращує засвоєння інформації.

Більш прогресивно втілювати в навчальний процес Smart-технології, так як вони стали невід'ємною частиною суспільства, що надають нові можливості як викладачам так і студентам. Система освіти при цьому переходить від старої схеми репродуктивної передачі знань до нової, креативної форми навчання [1, с. 301].

Аналізуючи та зосереджуючи увагу на тому, що соціальні мережі та мобільні технології на даний час тісно пов'язані не тільки з усіма сферами промисловості, але й активно використовуються в побутовому житті суспільства, тому при внесенні змін у навчальний процес необхідно передбачити впровадження ІТ-технологій: інформаційних, мобільних, мережевих. Це дозволить студентам і викладачам робити пошук нових видів

спілкування [2, с. 204], проводити автоматизацію різноманітних технологічних процесів, спостерігати за їх виконанням.

Виключити з навчального процесу електротехнічних спеціальностей онлайн навчання, так як це обмежує практичну складову в процесі навчання.

Відсутність належного практичного навчання безпосередньо позначається на системі освіти, вірніше на підготовці висококваліфікованого спеціаліста, загострюючи протиріччя і труднощі передачі всіх тонкощів, що відбуваються при проведенні досліджень різних технологічних процесів. Іноді просто неможливо в онлайн форматі показати процеси, що відбуваються під час досліджень. Тільки під час практичного навчання здобувач вищої освіти набуває умінь і навиків користування тим чи іншим пристроєм, вимірювальними приладами, побачити принцип роботи тої чи іншої установки, провести досліди, побудувати характеристики, почути як змінюється робота двигуна при зміні навантаження, зробити висновки, надати пропозиції, перевірити факти. Тільки при проведенні дослідів народжуються наукові ідеї, які потребують перевірки. Майбутній спеціаліст повинен вміти працювати з електроприроями. Діло в тому, що енергетик, так як і медик, помиляється тільки один раз. Але між ними відмінність в тому, що коли помиляється медик, то можна втратити чуже життя, якщо помиляється енергетик, то можна позбутися свого життя, а також наразити на небезпеку інших людей. Енергетик несе вдвічі разів більше відповідальність за життя людей і роботу всього підприємства. Тому саме практичні вміння і навик гарантують формування висококваліфікованого спеціаліста.

Впровадження інноваційних технологій в освітній процес вимагає великих коштів, що не завжди під силу учбовим закладам. Підприємства, які вкладають свої інвестиції у розвиток високих технологій та новітні розробки, повинні бути зацікавлені у підготовці відповідних кадрів. Це в свою чергу зобов'язує їх постачати свою продукцію для модернізації лабораторій, надавати консультації. З однієї сторони це була б своєрідна реклама продукції, а з другої підприємства одержуватимуть висококваліфікованих спеціалістів.

Викладачі в свою чергу повинні зацікавлювати студентів створювати універсальні пристрої на базі мікропроцесорів, Smart-пристроїв та існуючих стендів, які б відповідали сучасним тенденціям науки і техніки, тобто охоплювали широкий спектр використання для виконання різноманітних технологічних процесів. Це б надавало достатню технічну базу для проведення не лише лабораторних робіт, а й зняття науково-дослідницьких експериментів.

Виготовлення автоматичних пристроїв надає можливість майбутнім спеціалістам реалізовуватися, розвиватися та самовдосконалюватися. Діяльність людини зосереджується на застосуванні «капіталу знань», зокрема інновацій [3, с. 44]. Так як для керування розробками необхідно складати програми, опанувати ІТ-технологіями, навчитися використовувати різноманітні офіційні Інтернет-додатки, розробляти Telegram БОТ при використанні месенджера Telegram.

При розробці та виготовленні таких автоматичних пристроїв можна одночасно впровадити в освітній процес усі вище перелічені інноваційні технології.

Висновки. Переозброєння освітнього процесу вищої школи та впровадження інноваційних технологій надасть можливість сформувати вільну креативну особистість, яка спроможна адаптуватися у сучасному вимірі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Твердохліб А.І. Smart-технології як основа формування сучасних тенденцій освіти. *Вісник університету імені Альфреда Нобеля*. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки, 2017. №1 (13). С. 301-305.

2. Яришко О.В. Smart-технології при викладанні економічних дисциплін. *Освіта як чинник формування креативних компетентностей в умовах цифрового суспільства*.: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, 27-28 листопада, 2019 р. м. Запоріжжя: ЗНУ, 2019. С. 203-205.

3. Клочко О.В., Гуменний О.Д., Клочко В.І. Smart-технології електронних освітніх ресурсів. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання, 2018. №20. С. 44-50.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Гнедіна К. В., Нагорний П. В.,

Національний університет «Чернігівська політехніка», Україна

Протягом останніх років широкої популярності набули різноманітні інструменти дистанційної освіти: сервіси проведення онлайн-конференцій, тестові портали, інтерактивні мобільні застосунки, системи імітації навчального процесу тощо. Використання цих інструментів, особливо комплексно, є основою трансформації традиційної системи освіти в електронне навчання (e-learning). Спеціалісти ЮНЕСКО дають наступне визначення цього терміну: «e-learning – навчання за допомогою інтернету та мультимедіа» [1].

В Україні до пандемії COVID-19 онлайн-навчання було не дуже поширено, системи дистанційного навчання використовувалися переважно з метою розміщення навчальних матеріалів у рамках курсів.

У той же час певні заклади вищої освіти були флагманами у впровадженні дистанційного навчання, розробивши власну систему дистанційної освіти, створивши розгалужену мережу консульт-центрів [2]. Водночас досвід активного впровадження дистанційних технологій в освітній процес виявився надзвичайно актуальним у воєнний час. Тепер, коли багато освітніх закладів, які вимушені тимчасово проводити заняття виключно онлайн, мають необхідне підґрунтя для цього. Зважаючи на зазначене вище, надзвичайно важливо розглянути базову архітектуру систем дистанційного навчання. На рисунку 1 наведено схему такої архітектури.

Система дистанційного навчання обов'язково має включати три базові складові: ієрархію курсів, підсистему роботи з користувачами, підсистему додаткового функціонування. При цьому вказані підсистеми, як і їх компоненти, можуть бути складовими одного масштабного ПЗ, або різнорідними, не пов'язаними між собою програмними компонентами. Основою системи дистанційного навчання є ієрархія курсів. Доцільно застосовувати саме термін «ієрархія», адже курси як фізично (в базі даних), так і логічно (в представленні) згруповані за різними рівнями (приклади: «університет», «факультет», «кафедра», «обов'язкові дисципліни», «вибіркові дисципліни» тощо). Окремі курси створює та наповнює викладач. Для кожного курсу визначаються свої атрибути (кількість тем, список підписаних користувачів, доступні

для виконання завдання тощо). В більшості сучасних систем дистанційної освіти пропонуються досить гнучкі правила регулювання атрибутів курсу [3].

Ієрархія курсів має низку обов'язкових складових: підсистему комунікації, репозиторій, журнал оцінок. Під підсистемою комунікації розуміємо базове програмне забезпечення для спілкування між здобувачами вищої освіти та викладачами. Прикладами можливих підсистем комунікації є платформи: Zoom, Skype, різноманітні чати тощо. На даному етапі розвитку дистанційних технологій в Україні досить часто дистанційне навчання з певного курсу організовується виключно з використанням підсистеми комунікації. Такий підхід не позбавлений недоліків та є скоріше перехідним етапом у розвитку дистанційного навчання [4]. Більш ефективним є використання окрім підсистеми комунікації також репозиторію та журналу оцінок.

Під репозиторієм розуміємо чітко окреслену, формалізовану, систематизовану бібліотеку необхідного теоретично-практичного забезпечення курсу.

Рисунок 1. Модель архітектури системи дистанційного навчання *

**Джерело: розроблено авторами*

В такому разі обов'язковими складовими є теоретичний блок (різноманітні конспекти, навчальні матеріали, методичне забезпечення курсу, гіперпосилання, відео тощо), практичний блок (інтерактивні тренінги, завдання звичайного друкованого типу тощо), контрольний блок (найчастіше тестові завдання, практичні ситуації або відкриті

питання). Необхідність репозиторію впливає з проблеми прямого, чіткого, зручного доступу до ресурсів курсу як для здобувача вищої освіти, так і для викладача.

Фактично система дистанційного навчання може існувати тільки за рахунок підсистеми роботи з користувачами та ієрархії курсів, але така її робота буде неефективною. Тому масштабні проєкти систем дистанційного навчання обов'язково мають програмні компоненти додаткової функціональності, такі як: календар, лог-журнал, підсистему безпеки [5]. На останній зупинимося більш детально.

Обов'язковими завданнями підсистеми безпеки є захист даних користувачів, забезпечення необхідними інструментами авторизації та автентифікації. Втім, це не єдине призначення підсистеми безпеки. Широко відомо, що навіть за традиційної моделі навчання поширені випадки академічної недоброчесності. Але за умов очного навчання можливості контролю з боку викладача набагато ширші, ніж за умов дистанційного навчального процесу. Тому одним з найголовніших поточних завдань проєктування систем дистанційного навчання є впровадження компонентів, які забезпечать перевірку робіт на унікальність з метою запобігання випадкам академічного плагіату.

Отже, масовий перехід до онлайн-технологій під час карантину спричинив стрімкий розвиток та інтеграцію засобів дистанційного навчання, що виявилось надзвичайно актуальним у воєнний час, коли багато закладів вищої освіти змушені реалізовувати освітній процес у дистанційному форматі.

Система дистанційного навчання передбачає певний складний взаємозв'язок окремих елементів та засобів онлайн-технологій, які разом становлять архітектуру системи дистанційного навчання. До такої архітектури віднесено: ієрархію курсів, комунікаційну підсистему, репозиторій, журнал оцінок, ієрархію користувачів, додаткові підсистеми. Така схема архітектури системи дистанційного навчання дозволяє ефективно вирішувати поставлені освітні завдання.

Подальша адаптація до сучасних умов в комплексі з наявним потенціалом технологій дистанційного навчання становитимуть основу розвитку, в першу чергу, дистанційної форми освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Mehta, A. (2019). The influence of values on E-learning adoption. *Computers & Education*. 141, 103-117.

2. Дистанційне навчання СумДУ. Сумський державний університет. URL: <https://dl.sumdu.edu.ua/uk/>

3. Біленко, Д.В. (2020). Інструменти та механізми інноваційного розвитку вищого навчального закладу. *Економічний вісник університету*. 46, 45-49.

4. Шевцова, О.О. (2020). Сучасні методи дистанційної освіти. Дистанційна освіта в Україні: інноваційні, нормативно-правові, педагогічні аспекти: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції. 140-143.

5. Сороко, Н.В. (2020). Використання освітніх платформ та електронних ресурсів для підтримки і розвитку STEAM-орієнтованого освітнього середовища школи. Дистанційна освіта в Україні: інноваційні, нормативно-правові, педагогічні аспекти: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції. 120-125.

АКАДЕМІЧНА МОБІЛЬНІСТЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ В ГАЛУЗІ ПРАВА

Головань Тетяна

*Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
Україна*

Соціально-економічні процеси, які відбуваються у світі сьогодні, вказують на суттєве зростання ролі освіти в усіх сферах суспільного життя.

Безперечно, майбутнє України залежить від розвитку освіти . Освіта, що відповідає сучасним потребам суспільства і ринку праці, виступає могутнім адаптивним потенціалом у швидкоплинному трансформуючому суспільстві до сучасних реалій, що стає найважливішою умовою успішного і стійкого суспільного розвитку [1]. Роль освіти як чинника розвитку країни в сучасних умовах постійно зростає.

Освіта і знання в умовах активних євроінтеграційних процесів сучасного суспільства стають транскордонним та транснаціональним явищем. Формування єдиного світового освітнього простору відбувається через зближення підходів різних країн до організації освіти, що передбачає визнання документів про освіту інших країн. Спільний європейський освітній простір, з одного боку, сприяє зростанню мобільності студентів та професорсько-викладацького складу, а з іншого – академічна мобільність є необхідною умовою формування самого спільного освітнього простору [2, с.37].

Сучасному світу притаманні глибинні соціальні трансформації, що виявляються у всіх сферах соціального буття. Не становить винятку і царина юридичної освіти, яка має відповідати вимогам суспільної динаміки та високим сучасним стандартам [3, с.10]. Юридична освіта нині зазнає відчутного впливу модернізаційних тенденцій, які виявляються у формуванні глобальних просторів вищої освіти та досліджень, змінах в організаційних засадах діяльності закладів вищої освіти, поширенні нових форм організації навчального процесу. Сьогодні вітчизняна юридична освіта постає перед викликами світоглядного характеру, адже необхідні її модернізація та реформування, які спрямовані на підвищення якості освітнього процесу та формування фахівця нового типу, здатного до інтеграції в сучасне глобалізоване суспільство.

Мобільність здобувачів вищої освіти – один з базових принципів Болонського процесу, до якого Україна приєдналась ще у 2005 році. Саме формування мобільності

виступає провідним структурним компонентом професійної підготовки у багатьох закладах вищої освіти.

Академічна мобільність збільшує шанси здобувачів вищої освіти на професійну самореалізацію, а також підвищує якість трудових ресурсів. Вона стає відповіддю національних систем освіти на виклики глобального освітнього простору, жорстку конкуренцію на ринку освітніх послуг.

Академічна мобільність здобувачів вищої освіти є одним з пріоритетних напрямів міжнародної та освітянської діяльності закладів вищої освіти, мета якого – покращення якості освіти, підвищення ефективності наукових досліджень, удосконалення системи управління та підвищення конкурентоспроможності випускників на вітчизняному та міжнародному ринках освітніх послуг та праці, а також вивчення та впровадження передового досвіду зарубіжних закладів вищої освіти. Формами академічної мобільності є навчання за програмами студентського обміну в партнерських закладах вищої освіти, мовні та наукові стажування, навчальна (дослідницька, виробнича) практика [4]. Академічна мобільність дає можливість студентам самим формувати свою освітню траєкторію і в рамках освітніх стандартів, вибирати предмети, курси у відповідності зі своїми схильностями й устремліннями .

Теоретичний аналіз наукових джерел дозволив визначити основні цілі і завдання академічної мобільності здобувачів вищої освіти. Це надання можливості здобувати освіту за кордоном з обраного напрямку підготовки, забезпечення доступності до провідних освітніх закладів та наукових шкіл, сприяння особистісному розвитку, підвищення рівня знань і створення можливостей для працевлаштування; стимулювання вивчення іноземних мов, як засобу міжнародної інтеграції й функціонування єдиного ринку освітніх послуг.

Академічна мобільність надає широкі можливості для здобувачів вищої освіти пов'язані із збільшенням вибору можливих освітніх послуг. Щодо основних завдань, які вирішуються через розвиток академічної мобільності, то вчені визначають такі: 1) формування міждисциплінарних компетенцій – оволодіння новими знаннями та вміннями з різних наукових галузей; 2) здобуття конкретних специфічних знань: ґрунтовне вивчення професійної ділової іноземної мови; фахова освіта у закладі вищої освіти, який є провідним у конкретній вузькоспеціалізованій галузі; 3) знайомство з науковими й освітніми традиціями і школами; 4) знайомство з культурою іншого регіону або країни.

Науковці визначають низку чинників, які спонукають до формування різних видів мобільності майбутніх фахівців в галузі права. До таких чинників можна віднести прискорення темпів розвитку суспільства, необхідність підготовки студентів до життя у стрімко змінюваних умовах; перехід до інформаційного суспільства; демократизація суспільства, розширення можливостей політичного і соціального вибору, що спричинює необхідність підвищення рівня готовності громадян до його здійснення; зростання конкуренції, скорочення некваліфікованої і малокваліфікованої праці; підвищення значення людського капіталу; формування єдиної світової інформаційної системи з використанням новітніх інформаційних технологій; створення міжнародних нормативно-правових актів, які стають орієнтирами для світового співтовариства.

Юридична освіта в Україні має розвиватися і вдосконалюватися під впливом найкращого європейського й світового досвіду, ґрунтуючись на традиціях і позитивних надбаннях передових правничих шкіл, шляхом послідовних процесів модернізації та оптимізації діяльності закладів вищої освіти, розвитку ефективної академічної мобільності.

Для України досягнення ефективної академічної мобільності в контексті Болонського процесу реальне лише за умови створення продуктивної системи національної академічної мобільності, її нормативно-правової бази, організаційно-економічного механізму, визначення джерел фінансування та готовності до партнерства суб'єктів процесу академічних обмінів [7].

З урахуванням європейського досвіду академічної мобільності, постає спектр завдань, котрі повинні бути вирішені на державному рівні і стати основою вироблення стратегії розвитку академічної мобільності у вищій освіті як однієї з форм її інтеграції у світовий освітньо-науковий простір.

В першу чергу мова йде про нормативно-правове забезпечення академічної мобільності, оновлення чинного законодавства в сфері вищої освіти; підтримки академічної мобільності; створення механізмів реалізації різних форм академічної мобільності узгоджених із законодавчими положеннями Європейського Союзу та нормами міжнародного права.

Крім того, неабияке значення має інфраструктурне і матеріально-технічне забезпечення академічної мобільності, що передбачає створення відповідних структурних підрозділів в закладах вищої освіти, які повинні організовувати й шукати джерела фінансування міжнародного навчання, стажування й обмінів, надавати інформаційну та консультативну підтримку щодо програм і грантів з академічної

мобільності, допомогу в оформленні необхідних документів, візовий супровід, медичне страхування тощо; розвиток інфраструктури закладів вищої освіти, перш за все, гуртожитків, сучасно оснащеного аудиторного фонду тощо [7].

Наступним завданням фінансове забезпечення академічної мобільності, яке пов'язане із збільшення державної фінансової підтримки участі талановитої та соціально незахищеної студентської молоді в закордонних освітніх програмах; розвиток програм державного та приватного кредитування і субсидування академічної мобільності; пошук грантів; вирішення фінансових аспектів академічних обмінів в рамках партнерства закладів вищої освіти різних країн.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лавриненко Л.М. Освіта як чинник соціально-економічного розвитку держави. – URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/143.pdf>
2. Європейський простір вищої освіти та Болонський процес: Навчально-методичний посібник / Т. М. Димань, О. А. Боньковський, А. Г. Вовкогон. – БНАУ, 2017. – Одеса.: НУ «ОМА», 2017. – 106 с.
3. Гальонкіна Ю. С. Модернізація сучасної вітчизняної юридичної освіти. Актуальні проблеми законодавства України: пріоритетні напрями його вдосконалення : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса, 13–14 жовт. 2017 р.). Одеса : ГО «Причорномор. фундація права», 2017. С. 9–12.
4. Загородня А.А. Академічна мобільність як засіб забезпечення якості професійної підготовки фахівців економічної галузі України - URL: <https://lib.iitta.gov.ua/715121/1/2382.pdf>
5. Скиба Т. Ю. Аналіз стану і тенденції розвитку вищої освіти в Україні. Наукові праці. Державне управління. 2013. Вип. 202. Т. 214. С. 136–140.
6. Гуляєва Н. М. Мобільність викладачів і студентів: проблеми та орієнтири / Н.М.Гуляєва // Матеріали VI щорічної міжнародної конференції «Розбудова менеджмент-освіти в Україні» (17–19 лютого 2005 року м. Дніпропетровськ). – К.: Навч.-метод. центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2005. – С.76-81.
7. Академічна мобільність як фактор інтеграції України у світовий науково-освітній простір. Аналітична записка - URL:

<https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/akademichna-mobilnist-yak-faktor-integracii-ukraini-u-svitoviy>

8. Романинець М.Р. Академічна мобільність українського студентства в умовах глобалізованого простору: філософська-правові аспекти - URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2019/nov/19885/romanines.pdf>

9. Длугопольський О. Розбудова внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти України у світлі орієнтирів європейського стандарту. Вища освіта в Україні: порядок денний для реформ / за заг. ред. Ніколаєва Є. Б. Київ: Представництво Фонду Конрада Аденауера в Україні, 2017. С. 28–33.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ ФІЗИКИ З ДИСЦИПЛІНАМИ ЦИКЛУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Іщенко Руслан,

Національний транспортний університет, Україна

INTERDISCIPLINARY CONNECTIONS OF PHYSICS WITH DISCIPLINES OF CYCLE OF PROFESSIONAL TRAINING OF INFORMATIONAL SECURITY SPECIALISTS

Ruslan Ishchenko, *National transport university, Ukraine*

Постановка проблеми. Розвиток інформаційних технологій, які впроваджуються в усі сфери людської діяльності, становлення та розвиток інформаційного суспільства, обумовлюють виникнення питань, пов'язаного з організацією надійного захисту та зберігання інформації. Тому підготовка кваліфікованих фахівців з аудиту, організації та управління інформаційною безпекою є актуальною. Необхідно відзначити, що рівень підготовки вказаних ІТ-фахівців значною мірою залежить від належного опанування ними фундаментальних дисциплін, зокрема, фізики. Вказана дисципліна відноситься до циклу обов'язкових навчальних дисциплін математичної і природничо-наукової підготовки, що вивчаються студентами технічних спеціальностей університетів.

Загальні і професійні компетентності, набуті під час вивчення фізики, сприяють формуванню наукового світогляду і наукового стилю мислення студентів та є основою для подальшого успішного опанування багатьох навчальних дисциплін, які входять до циклу професійної підготовки фахівців з інформаційної безпеки. Відповідно до цього, встановлення ролі міждисциплінарних зв'язків фізики з дисциплінами професійної підготовки зазначених ІТ-фахівців є актуальною.

Результати дослідження. Аналіз наукових статей і навчально-методичних розробок, присвячених вивченню міждисциплінарних (міжпредметних) зв'язків, надає підстави зробити висновок, що єдиного підходу до визначення та класифікації міждисциплінарних зв'язків не існує. Узагальнивши результати дослідження інших авторів, у недавній роботі [1] запропоновано розглядати міждисциплінарні зв'язки як дидактичну категорію, що передбачає узгодження програм двох чи більше навчальних дисциплін, взаємне використання і взаємозбагачення спільних для них знань, умінь і навичок, а також методів, форм і засобів навчання.

Для встановлення міждисциплінарних зв'язків фізики з дисциплінами циклу професійної підготовки фахівців з інформаційної безпеки було проаналізовано програми відповідних навчальних дисциплін та вибрано ті, під час вивчення яких використовуються теми з тих чи інших розділів курсу фізики. Зокрема, під час вивчення дисципліни «Фізичні основи захисту інформації» розглядають фізичні поля об'єктів, джерела та властивості цих полів, явище електромагнітної індукції, фізичні процеси в коливальних контурах, явище резонансу, характеристики звукових хвильових процесів, фізичні ефекти акустoeлектричного перетворення, основи функціональних процесів в радіoeлектронних засобах, фізичні ефекти в технічних системах тощо. Відповідно, для успішного опанування вказаної дисципліни необхідно мати міцні знання з таких розділів фізики, як електрика, магнетизм, колювання і хвилі, оптика.

Під час вивчення дисципліни «Сигнали і процеси в системах захисту інформації» розглядають класифікацію процесів і сигналів, основні характеристики сигналів, будову та принцип роботи пристроїв на поверхневих акустичних хвилях, будову та принцип роботи п'єзоелектричних резонаторів, вивчають резонансні явища в колах синусоїдального струму. Для вдалого опанування вказаної навчальної дисципліни необхідно володіти на належному рівні наступними темами з курсу фізики: види колювань, гармонічні колювання, фізичні величини, що характеризують колювання; поверхневі акустичні хвилі, ударні хвилі та акустичний удар; п'єзоелектричний ефект та його застосування; змінний електричний струм, резонанс у колі змінного струму.

Під час вивчення дисципліни «Теорія інформації і кодування» необхідно знати, що таке ентропія та її фізичний зміст, співвідношення Больцмана, другий принцип термодинаміки через поняття ентропії. Тобто, володіти на належному рівні знаннями з розділу молекулярна фізика і термодинаміка.

Під час опанування дисципліни «Основи криптографічного захисту інформації» важливо знати основи квантової фізики, оскільки закони квантової фізики використовуються в квантовій криптографії, зокрема, в методі квантового розподілу ключів, який може стати єдиним безпечним методом шифрування даних [2].

Таким чином, для успішного опанування ряду дисциплін циклу професійної підготовки фахівців з інформаційної безпеки необхідно мати міцні знання з наступних розділів курсу фізики: електрики, магнетизму, колювань та хвиль (механічних і електромагнітних). Також необхідно мати базові знання з таких розділів, як фізичні основи механіки, молекулярна фізика і термодинаміка, оптика, основи квантової, атомної та ядерної фізики.

Необхідно відзначити, що встановлення міждисциплінарних зв'язків фізики з дисциплінами циклу професійної підготовки ІТ-фахівців відіграють важливу роль у підвищенні ефективності науково-теоретичної та практичної підготовки студентів. Останнє призводить до підвищення мотивації студентів до навчання та, відповідно, до прискорення і полегшення освітнього процесу. Взагалі, як зазначається в роботі [3], роль міждисциплінарних зв'язків в освітньому процесі та наукових дослідженнях постійно зростає.

Висновки. Таким чином, для успішного опанування дисциплін циклу професійної підготовки майбутніх фахівців з організації інформаційної безпеки необхідно мати належну підготовку з усіх розділів курсу фізики, що читається студентам технічних спеціальностей. Особливу увагу під час вивчення курсу фізики необхідно приділити розгляду таких розділів, як електрика, магнетизм, механічні та електромагнітні коливання і хвилі, оскільки переважна більшість тем з вказаних розділів фізики використовуються під час вивчення фахових дисциплін. Для підвищення мотивації студентів до навчання, прискорення і полегшення освітнього процесу необхідно враховувати міждисциплінарні зв'язки фізики з дисциплінами циклу професійної підготовки майбутніх ІТ-фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іщенко Р.М., Горбунович І.В. Міжпредметні зв'язки фізики і математики під час викладання фізичних основ механіки студентам технічного університету. *Фізико-математична освіта*, 2020. Вип. 1 (23). Частина 2. С. 39-44. DOI: 10.31110/2413-1571-2020-023-1-2-006.
2. Sharmini Pillay. How quantum physics is improving data security. *World Economic Forum: Agenda*, 20 August 2015. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2015/08/how-quantum-physics-is-improving-data-security/>
3. Richard Van Noorden. Interdisciplinary research by the numbers. *Nature*, 2015. Vol. 525. P. 306-307. DOI: 10.1038/525306a.

**DISTANCE LEARNING EFFECTIVENESS CRITERIA FOR
AGRICULTURAL EDUCATION**

Kolisnichenko Nataliia

Odessa State Agrarian University, Ukraina

In Ukraine more than 250 thousand students are currently studying at agricultural universities. At the same time, there is a personnel problem in agricultural business. The level of qualification of agrarian universities graduates does not correspond to the realities of agricultural business, the requirements of agricultural production, agricultural science and the development of innovations. That means, that the quality and effectiveness of agrarian education is to be improved regarding the issues of agro-innovations and technologies. In other words, the objectives of the agrarian education are to be not in the area of how to grow plants in the field, but how to increase the yield, to use resources effectively, to ensure and to control the quality of products and to reduce the risks of the farmer.

In this context it is important to understand that the existing equipment and technical support of Ukrainian agricultural universities, and the level of scholars and pedagogical workers, and the training programs are to respond the modern requirements.

The modern agronomist today is to combine his / her knowledge in agronomy, agro-chemistry, economics, IT technologies and tools that increase the efficiency of work.

The effectiveness of any education, including distance education, has several aspects. The obtained education (and its level) affects both the economy and the society (its social and moral aspects of the life).

We agree with V. Shchetinin and others that this problem is to be considered within three interrelated aspects: pedagogical, economic and social [1]. The pedagogical aspect is fundamental for the proper social and economic effect of education. The social effectiveness of education is assessed through such indicators as the positive impact of the educational process on the development of the best qualities of the individual and the most comfortable living conditions, on the improvement of all aspects of social relations, on the formation of an open democratic society.

The economic efficiency of education should be considered from the standpoint of the effectiveness of the education sector itself (the quality of educational services, more rational use of resources in the education sector). The economic efficiency of education can also be

considered as the influence of education, for example, on the increase in citizens' wealth (by means of the educational level of workers, the degree of their professional level). on the rate of development of all other sectors of the national economy. Efficiency is also considered in absolute and relative cost reduction, reduction of resources used in the branches of production due to new scientific and technical developments carried out by specialists in the field of education.

In the distance learning (DL) system, it is also necessary to take into account the pedagogical, social and economic aspects of the effectiveness of the educational process.

The effectiveness of DL expresses the degree of compliance of the results obtained with the intended goals and objectives of the educational process (regarding time expenditure, teachers and students' activity, and educational services market).

The effectiveness of DL is assessed according to several criteria.

Hawkes M. expresses some ideas on evaluating Internet based courses [2]. He suggests that evaluation criteria can be broken into four major areas: technical (ease of use, access speed, graphical realism level, and audio/video output flexibility), instructional (interactivity, integrative capacity, learner control, learner/instructor attitudes, and learner achievement), organizational (technical maintenance, space and time feasibility, support systems availability, staff development, and community partnerships), and ethical (technology access) criteria.

While considering the quality of DL as an educational service, it is necessary to define such interrelated quality factors, as: the quality of the content, the quality of the teacher, the quality of DL technology (methods, means, forms). These factors largely coincide with the factors that determine the influence of technical teaching aids in traditional teaching [3]:

- factors of the education process (goals, objectives, the complexity of the learning content).

- organizational and managerial factors (factors of technical support of the teacher's and student's activities) - availability of the necessary equipment, means of information technologies, organization of the workplace, the use of progressive methods and organizational forms of work.

- environmental factors (regulatory, sanitary-hygienic, aesthetic, technical).

- human factors - factors of the social environment (mentality, attitude to profession, degree of responsibility, level of professionalism, motivation, etc.).

- factors connected with the individual characteristics of a person: psychophysiological, anthropometric, behavioral features; the ability to learn, health, age, etc.

According to V. Belton and T. Stewart's principles of identification of quality evaluation criteria [4], Vinogradova I. and Kliuka R. offered such a group of criteria for the evaluation process [5].

The first group of criteria: Evaluation of the course content (course structure, correspondence of material to the program, relevance of material, testing of knowledge, clarity of material presentation).

The second group of criteria: Effective use of tools (studying community – usage of communication means, means of knowledge testing and calculation of the grade, personalization, information downloading speed, reading of material with widely used tools, help to the student).

The third group or criteria: Course teaching (professionalism of lecturers, organization of teaching and help to the students, feedback of independent learning and testing activities, practical benefit of the course, comfortable and suitable usage of information technologies).

Speaking about assessment in distance learning in agricultural area (taking the case of Odesa State University, Ukraine) the following stages of its implementation are as the following:

I. Preparatory stage: determination of a group of teachers (tutors) trained to work in a distance environment and a group of experts to assess the quality of teaching/learning materials of the distance learning course, activities to assess the results of distance learning. The experts also identified the characteristics of the agriculture teacher as an indicator of a quality instruction in agricultural education. This stage includes the development of electronic distance courses on a distance learning platform, structuring of educational material. An important task of this stage is the organization of technical support for the distance learning process: access to the Internet, creating a ZOOM (Google meet) links for teachers and students, posting information in a distance environment on the university website (MOODLE platform).

II. Analytical stage: evaluation of the criteria and indicators of distance learning at the university, determining the quality of the results, the interpretation of the information about the learning outcomes.

III. Control (synthetic) stage: combining the data obtained in all areas of training, in the disciplines of various cycles, formulating conclusions based on the data obtained, adjusting the organization of the learning process and assessing the quality of distance learning at the university.

The issue of the quality assessment of distance learning at the university is to be solved being based on the following universal principles:

- specificity (clear definition of the object of assessment, the appropriate assessment criteria, compliance of tasks with the criteria and indicators of the object of assessment);
- integrity (correlation with the full scope of requirements for learning outcomes, the possibility of applying to various disciplines);
- manufacturability (expedient formalization of tasks, the possibility of using technical means to obtain the estimated information and perform the necessary calculations).

Today when DL is widely used under COVID 19 various Guidelines are published: for governments, for educational institutions, for academic and support staff, for students and student bodies, for parents, for quality assurance/accreditation and academic recognition bodies.

The introduction of innovations in distance education often leads to the emergence of new ways in teaching, new means of communication, new courses and new institutions. In this context, the evaluation covers a wide range of activities and requires the full arsenal of data collection and analysis tools.

REFERENCES

1. Щетинин В.П., Хроменков Н.А, Рябушкин Б.С. Экономика образования. М: Рос. Агентство, 1998. 306 с.
2. Hawkes M. Criteria for evaluating school-based distance education programs. NAASP-Bulletin. Vol. 80. September. 1996. P. 45-52.
3. Назарова Т.С., Полат Е.С. Средства обучения. Технология создания и использования. М.: УРАО. 1998. 203 с.
4. Belton V., Stewart T.J. Multiple criteria decision analysis: an integrated approach. Kluwer Academic Publishers. 1992. 343 p.
5. Vinogradova I., Kliuka R. Methodology for Evaluating the Quality of Distance Learning Courses in Consecutive Stages. Social and Behavioral Sciences. № 191. 2015. P. 1583 – 1589.

ДЕЯКІ ПИТАННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ ФУНКЦІЇ В УКРАЇНІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Кошарновська С. Л.

Харківського національного педагогічного університету

імені Г.С. Сковороди, Україна

Конституція України (ст. 1) закріпила положення про те, що Україна є «суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава» та визнає людину, її життя, честь і гідність, недоторканість і безпеку найвищою соціальною цінністю, а права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст та спрямованість діяльності держави.

Держава відповідає перед людиною за свою діяльність, а утвердження і забезпечення прав та свобод людини є головним обов'язком держави [1].

Для того, щоб положення Конституції мали не лише декларативний характер, а могли бути реалізовані повною мірою, Україною було обрано основний курс розвитку, направлений на інтеграцію до Європейського співтовариства. Згодом було укладено та ратифіковано Угоду про асоціацію з ЄС, яка набула чинності у 2017р.

Європейська інтеграція та євроатлантична інтеграція стали пріоритетом української влади та у 2018 році парламент остаточно визначив євроатлантичну інтеграцію зовнішньополітичним пріоритетом України й у 2019 році відповідні зміни стосовно європейського і євроатлантичного зовнішньополітичного курсу були внесені до Конституції України. В національне законодавство було впроваджено цілий ряд європейських норм, а головним акцентом у сфері державної політики в сфері європейської інтеграції стала її спрямованість на забезпечення безпеки і добробуту людини, як ключового суб'єкту національної безпеки.

24 лютого 2022 року життя громадян України змінилося докорінним чином у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України та введенням в Україні режиму воєнного стану Указом Президента України №64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», затвердженого Законом України «Про затвердження Указу Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24 лютого 2022 року №2102-ІХ. В сучасних умовах сфера освіти, як і інші суспільні сфери життя, зазнала значних змін [2,3].

Реалізація нормативно-правових актів, направлених на здійснення активної та ефективної державної соціальної політики, результатом якої є покращення добробуту а у нинішніх умовах збереження добробуту, створення умов безпечної життєдіяльності, вільний і всебічний розвиток особистості, зміцнення сім'ї, збереження національних культурних традицій та історичної спадщини додержання соціальних орієнтирів і зобов'язань, визначених у міжнародних договорах, учасниками яких є Україна стали майже неможливими, особливо на окупованих територіях та територіях де ведуться активні бойові дії.

Від самого початку широкомасштабного воєнного вторгнення Парламентом та Урядом України вжито невідкладних заходів направлених на соціальну підтримку громадян України, збереження їх життя. Це отримало свій прояв у спрощенні правил для евакуації людей, для виїзду на безпечні території всередині країни або за кордон, налагоджено режим та знято обмеження на ввезення гуманітарної допомоги.

У цей складний для країни час збільшилося коло осіб, які потребують державної соціальної підтримки так як зросла кількість внутрішньо переміщених осіб, та на сьогоднішній день їх кількість становить близько 3 мільйонів. Прийнято низку нормативно-правових актів щодо надання фінансової підтримки переселенцям, а саме відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 р. № 332 «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам» допомога надається всім внутрішньо переміщеним особам.

На сьогодні таку допомогу надають внутрішньо переміщеним особам, які перемістилися з території територіальних громад, що розташовані в районі проведення воєнних (бойових) дій або які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), а також внутрішньо переміщеним особам, у яких житло зруйноване або непридатне для проживання внаслідок пошкодження і які подали заявку на відшкодування відповідних втрат. Перелік таких територій затверджується Міністерством з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій за погодженням з Міністерством оборони на підставі пропозицій відповідних обласних, Київської міської військових адміністрацій.

До того ж підтримка окремих категорій населення, яке постраждало у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, надається:

- особам, які евакуюються із населених пунктів, що розташовані в районах проведення воєнних (бойових) дій у безпечні райони – гуманітарна та інша допомога цивільному населенню в умовах воєнного стану в Україні або допомога за рахунок коштів міжнародних організацій;

- особам, які проживають у деокупованих населених пунктах, не мають і не мали статусу внутрішньо переміщених осіб, – гуманітарна та інша допомога цивільному населенню в умовах воєнного стану.

Також особам, які проживають у населених пунктах, які перебувають в тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні), нарахування і виплата всіх належних соціальних виплат (пенсій, соціальних допомог, пільг та субсидій тощо) продовжуються в повному обсязі [5].

Але, на наш погляд, залишилися деякі категорії осіб, які не охоплені державною соціальною підтримкою. Це особи які залишаються на територіях де ведуться активні бойові дії та не мають змоги евакуюватися, це територіальні громади Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Луганської, Миколаївської, Харківської, Херсонської та Сумської областей. Багато людей втратили роботу через те, що зупинено діяльність підприємств, установ і організацій через пошкодження, руйнування або ж взагалі неможливість вести господарську діяльність під час війни. Такі громадяни не мають статусу внутрішньо переміщеної особи і, звісно, не отримують фінансової допомоги від держави, а можуть розраховувати лише на можливі виплати від міжнародних організацій та волонтерську гуманітарну допомогу.

Відтак, маємо надію, що найближчим часом державою буде вжито дієвих заходів для охоплення державною підтримкою осіб що знаходяться в зоні активних бойових дій, що отримають своє закріплення на законодавчому рівні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Указ Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» <https://www.president.gov.ua/documents/642022-41397>
3. Закону України «Про правовий режим воєнного стану»
4. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо державних гарантій в умовах воєнного стану, надзвичайної ситуації або надзвичайного стану» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2126-20#Text>
5. Постанова Кабінету Міністрів від 20.03.2022 р. №332 «Деякі питання виплати допомоги на проживання внутрішньо переміщеним особам» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/332-2022-%D0%BF#Text>

ТИПОЛОГІЯ ВИКЛАДАЧІВ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА

Кузьменко Наталя

Дніпровський державний технічний університет (Україна)

Сьогодення диктує умови функціонування усіх сфер життя, виняток не становить і сфера освіти. Надання навчальних послуг закладами вищої освіти стає продуктом, який повинен бути якісним. Одну з ключових ролей у цьому процесі відіграє викладач. Це означає, що викладач повинен сумлінно виконувати свою роботу. Проте, залишається відкритим питання про те, яким повинен бути сучасний викладач, що б на сто відсотків якісно та ефективно надавати свої послуги.

Дослідниками були розроблені різні класифікації типів викладачів. За однією з них викладачів можна поділити на наступні категорії: “крутий” викладач (в курсі усіх професійних новин); суворий учитель (серйозно ставиться до роботи); доброзичливий викладач (друг для усіх); традиційний учитель (схильний дотримуватися власних норм); балакучий вчитель (завжди має історію для оповідання); дивний вчитель (іноді важко зрозуміти).

Згідно іншої думки викладачі бувають: пояснювач (дуже добре пояснює матеріал); активатор (добре знається на своєму предметі, методології та учнях); лінивий викладач (не напружує своїх учнів); суворий учитель (серйозно ставиться до роботи, студенти його або поважають, або бояться); учитель-експерт (надає студентам багато інформації з предмету, мотивуючи їх таким чином до навчання); авторитарний учитель (надає загалом структуру дисципліни, не є гнучким до потреб студентів); викладач із особистою моделлю викладання (створює у студентів враження, що існує лише один спосіб робити речі, саме за прикладом викладача); фасилітатор (заохочує студентів запитаннями, пошуками варіантів та альтернатив рішень, щоб сприяти взаємодії учасників процесу навчання); учитель-делегат (учитель виступає у якості ресурсного персоналу під час роботи студентів у команді) [1].

За Блажей Сайдук, існує кілька видів лекторів/викладачів. “Класичний викладач” надає знання традиційним способом начитування лекції, спостерігається односторонній тип спілкування.

Викладач / дидактик використовує ІКТ під час навчання (мультимедійні матеріали, презентації, веб-сайти). Однак, крім обговорення проглянутого та прослуханого основного матеріалу повідомлення, не супроводжується будь-яким іншим способом використання отриманої інформації. Дидактик / викладач використовує у навчальному

процесі не лише ІКТ, а практикує надавання завдання студентам перед заняттям, із використанням отриманих результатів під час заняття, утворюючи таким чином взаємодію з аудиторією. Престидигітатор проводить багато практичних занять, під час яких активізує потенціал та знання вихованців, стимулюючи їх таким чином до самонавчання [2].

Від викладача вимагається, окрім глибокої теоретичної підготовки, педагогічна гнучкість, творчий підхід, вміння переконувати, володіти технікою раціонального мислення та впливати на емоційно-чуттєвий світ людини, володіти етичними, психологічними, психотерапевтичними, валеологічними знаннями та застосовувати їх на практиці [3]

Варто задуматися над власним стилем викладання, оскільки немає єдиного правильного чи ідеального типу роботи з вихованцями. Через те що студенти відрізняються один від одного, то і тип викладання повинен підлаштовуватися під навчальну аудиторію. Тож питання про те, яким викладачем бути — лишається актуальним.

ЛІТЕРАТУРА

1. José Manuel 10 Types of Teachers: Which One are You? URL: <https://englishpost.org/types-of-teachers/> (дата звернення: 20.06.2022).
2. Włażej Sajduk Nowoczesna Dydaktyka Akademicka. Kto Kogo Jak Uczy? URL: https://www.researchgate.net/publication/271646415_Nowoczesna_Dydaktyka_Akademicka_Kto_Kogo_Jak_Uczy_-_httpdydaktyka-akademicka11 (дата звернення: 20.06.2022).
3. Буряк В. Викладач університету: вимоги до особистісних і професійних рис. *Вища школа*. 2010. №3 С.11-35.

ВЕРБАЛЬНІ ЗАСОБИ ВПЛИВУ НА СУСПІЛЬНУ СВІДОМІСТЬ У СУЧАСНІЙ КОМУНІКАЦІЇ

КУЗЬМИЧ О.А.,

Київський міжнародний університет, Україна

В епоху сучасних високорозвинутих інформаційних та мас-медійних технологій комунікація, охоплюючи інтерактивний, перцептивний і комунікативний складники, постає не тільки найважливішим чинником різноаспектного формування та корекції суспільства, а й найдієвішим механізмом соціально-психологічного впливу на нього.

Комунікація, як будь-яке системне утворення, неможлива без наявності арсеналу засобів, серед яких провідну роль відіграють вербальні компоненти – засоби мовного коду, за допомогою яких створюється, передається та сприймається певна інформація.

У процесі вербальної комунікації інформація може передаватися двома способами: експліцитно (очевидно виражене повідомлення, яке сприймається комунікантами однозначно відповідно до семантики та змісту мовних одиниць) або імпліцитно (свідомо або несвідомо завуальована адресантом інформація, яка здатна завдяки безпосередньо вербальним ресурсам мови здійснювати очікувані чи непередбачувані, позитивні чи негативні маніпулятивні впливи на адресата мовлення).

Отже, у контексті нашого дослідження імпліцитна інформація залежно від тих чи інших комунікативних намірів адресанта мовлення може спонукати адресата до декодування повідомлення через логічні співставлення, висновки, умовиводи, збільшуючи таким чином інформаційну ефективність, або приховано, неусвідомлено для об'єкта інформації, впливати на його когнітивну, емоційну та поведінкову сфери. А відтак усі вербальні засоби всіх рівнів мови, які допомагають вираженню імпліцитного змісту, можна умовно розподілити на дві групи, пов'язані з якісними характеристиками мовних одиниць та з їх кількісними відношеннями в тексті.

Питання дослідження природи імпліцитності й виявлення механізмів мовленнєвого впливу в комунікації завжди цікавили багатьох вітчизняних та зарубіжних науковців різноманітних сфер діяльності та спрямувань. Більшість дослідників поділяє думку, що імпліцитна інформація в комунікації має саме текстовий або підтекстовий зміст і відповідно здійснює прагматичний вплив.

Вербальний вплив на реципієнта здійснюється як за допомогою звукового арсеналу мови, так і завдяки використанню відповідних лексико-граматичних її засобів.

Метою нашої наукової розвідки було дослідження прагматичного впливу на свідомість адресата мовлення імпліцитного змісту інформації (у різностильових текстах комунікації), вираженого вербальними засобами фонографічного, лексичного та морфологічного рівнів мови.

У результаті дослідження ми дійшли висновку, що на фонетичному рівні (у широкому розумінні цього поняття) комунікативно-прагматичний вплив на реципієнта здійснюється за допомогою таких фоностилістичних прийомів, як звуковий символізм, алітерація, асонанс, ономапія, звуковідтворення тощо. Концентрація однакових або подібних за певним критерієм звуків та їхні різноманітні комбінації в цих стилістичних фігурах вербалізують процес мислення, створюючи своєрідні фоносемантичні картини.

Потужний прагматичний вплив на свідомість читача має фонографічна організація тексту, завдяки якій будь-який графічний знак, слово чи речення набуває візуального трактування через специфічне розміщення текстової одиниці в зображенні або об'єкті. Відтак візуальна форма тексту не лише фіксує звукове вираження повідомлюваного, а й разом з нею утворює своєрідний естетичний мистецький продукт, який спонукає реципієнта замислитися, щоб усвідомити, побачити та синтезувати все це в єдиний образ.

Імпліцитний вплив інформації на свідомість реципієнта здійснюється також і за допомогою графічних засобів, зокрема йдеться про варіативність шрифтів та способи графічного запису слів, пунктуаційні знаки, засоби сегментації тексту тощо.

На лексико-фразеологічному рівні мови найрізноманітніші види впливу в комунікації здійснюються завдяки семантико-стилістичному потенціалу лексем і фразем. Незважаючи на те, що будь-яка лексична одиниця в залежності від контексту й інтенцій автора є потужним інструментарієм вербального впливу, стилістичний потенціал лексем виявляється через їхні численні образні й оцінні можливості.

У межах морфологічного рівня мови нашу увагу було зосереджено на аналізі імпліцитного вираження інформації морфемними (словотвірними) та морфологічними засобами мови, які глибоко вкорінені в структурі слова та більш приховані в контексті, ніж його лексико-семантичні можливості. Так стилістичні можливості словотвору виявляються в зіставленні слів одного кореня й одного значення, але різного словотвірного оформлення, тобто в синонімії словотвірних афіксів, які увиразнюють слово, надають йому потрібної експресії і, відповідно, впливають на реципієнта.

Стилістичні можливості морфологічних одиниць знаходять свій вияв у граматичних формах, категоріях, значеннях повнозначних змінюваних слів, обмежено й

своєрідно – у незмінюваних повнозначних словах, а також зумовлені авторськими інтенціями. Кожна семантико-граматична категорія тієї чи іншої самостійної частини мови певною мірою виконує функціональне навантаження в реалізації прагматичного завдання комунікації.

Підбиваючи підсумки, зазначимо, що мовленнєвий вплив – це взаємозв'язок культурного, лінгвістичного й психологічного компонентів. Найдієвішим різновид маніпулятивного впливу є, безсумнівно, вербальна маніпуляція, що здійснюється шляхом умілого використання адресантом в усній або письмовій формі стилістично маркованих засобів, зокрема, фонографічного, лексичного та морфологічного рівнів мови з метою прихованого впливу на когнітивну, емоційну та поведінкову сфери життєдіяльності адресата мовлення, створюючи в реципієнта ілюзію самостійного прийняття рішень та умовиводів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Анохіна Т. О. Поліфункціональність та поліаспектність графічних знаків / Т. О. Анохіна // Вісник Сумського держ. ун-ту. Сер. : «Філологічні науки». – Суми : СумДУ, 2004. – № 3 (62). – С. 9–14.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник / Флорій Бацевич. – К.: «Академія», 2004. – 344 с. (Альма-матер).
3. Горина Е. В. Коммуникативные технологии манипуляции в СМИ и вопросы информационной безопасности : учеб. пособие. Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2016. 67 с.
4. Кузьмич О.А. Лексикологія і Фразеологія. Лексикографія. Стилістичне використання лексичних і фразеологічних засобів мови : Курс лекцій. –К.: КиМУ, 2014. – 101 с.
5. Кузьмич О.А. Морфологія. Стилістичне використання морфологічних засобів мови. Ч. 1: Курс лекцій / Оксана Анатоліївна Кузьмич. – К: КиМУ, 2015. – 154 с.
6. Кузьмич О.А. Морфологія. Стилістичне використання морфологічних засобів мови. Ч. 2: Курс лекцій / Оксана Анатоліївна Кузьмич. – К: КиМУ, 2016. – 120 с.
7. Кузьмич О.А. Морфеміка і Словотвір. Стилістичне використання засобів словотвору. : Курс лекцій / Оксана Анатоліївна Кузьмич. – К: КиМУ, 2018. – 53 с.
8. Микитюк І. М. Графічні засоби як носії прагматичного значення у тексті // Матеріали II міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні наукові дослідження – 2006» : Філологічні науки. – Дніпропетровськ: Наука і освіта. – Том 39. – 2006. – С. 34–36.

РЕФОРМУВАННЯ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ В ЧАСТИНІ ПОСИЛЕННЯ ЗВ'ЯЗКУ НАУКОВОГО СЕКТОРУ З БІЗНЕСОМ

Кушнір Світлана,

Запорізький національний університет, Україна

Освіта в Україні, в тому числі і вища, є рушійним фактором розвитку країни, її економіки, налагодження відповідних бізнес-процесів як факторів реалізації потенціалу підприємств. Одним з найважливіших ресурсів, від яких залежить ефективність роботи будь-якого підприємства, є персонал.

Якість роботи працівників відіграє важливу роль і займає особливий статус у загальній системі бізнес-процесів компанії, оскільки успішність діяльності компанії значною мірою визначається тим, наскільки бізнес-процеси підприємства спрямовані на досягнення його стратегічних і тактичних цілей, і наскільки саме ці процеси є ефективними. А ефективність роботи працівника залежить від якості його освіти, отриманих компетенцій, розуміння вимог та поставлених задач, адаптації до бізнес-процесів. Такими якостями спеціаліста можливо наділити лише тоді, коли освітні процеси відповідають вимогам та реаліям сучасного бізнесу. Тому сьогодні важливим питанням є налагодження механізмів співпраці вищих навчальних закладів, представників бізнесу та студентів, що підвищить якість української вищої освіти та зупинить міграцію молодого покоління за кордон.

Сьогодні Україна, війна, розв'язана сусідом-агресором, спустошує все на своєму шляху: вбивство цивільного населення, руйнування інфраструктури та бізнесу, знищення міст та селищ, – все це завдало непоправимого удару для країни, але не скорило народ.

За прогнозами Всесвітнього банку падіння ВВП в Україні до кінця 2022 року складе до 45%. Міжнародна організація міграції наводить дані про понад 11 мільйонів осіб, що змушено виїхали з місць свого проживання, з них більше 6,5 мільйонів – в межах країни. Більша частина це жінки працездатного віку, діти дошкільного і шкільного віку та студенти, які навчаються в закладах професійної та вищої освіти. Україна і до війни мала проблему поступового зменшення працездатного населення, яке скорочувалося за рахунок превалювання смертності над народжуваністю та великою кількістю від'їжджаючих за кордон – на навчання та роботу. Сьогодні ця проблема посилилася, адже частина таких громадян, ймовірно, не повернуться в Україну.

Тому постає питання втримання та повернення молоді і студентства до України, що вимагає невідкладного реформування професійної та вищої освіти, оскільки після перемоги країна потребуватиме якісних нових спеціалістів, з інноваційними підходами до вирішення питань відбудови країни.

За даними статистики на 1 млн. населення в Україні припадає близько семи закладів вищої освіти - університетів, академій та інститутів [1].

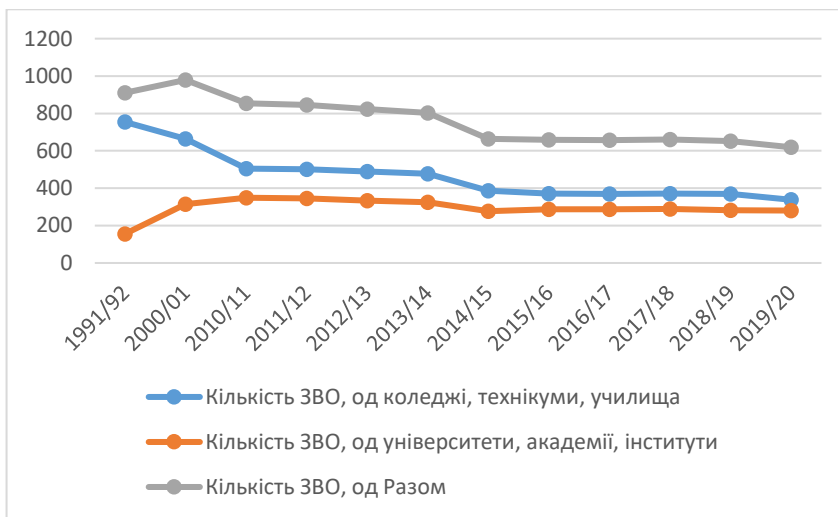

Рис. 1. Динаміка кількості закладів вищої освіти, од

Можна помітити скорочення закладів вищої освіти з 1991 року на 32%, в основному за рахунок скорочення закладів саме професійної освіти (коледжів, технікумів та училищ). При цьому загальна кількість випускників зросла на 6,6%, а якщо брати на один заклад середня кількість випускників зросла на 56% порівнюючи показники 2020 до 1991 року. Нажаль це відбулося за рахунок зростання в 2,4 рази випускників ВУЗів та зниження на 77,5% кількості випускників закладів технічно-професійної освіти (рис.2).

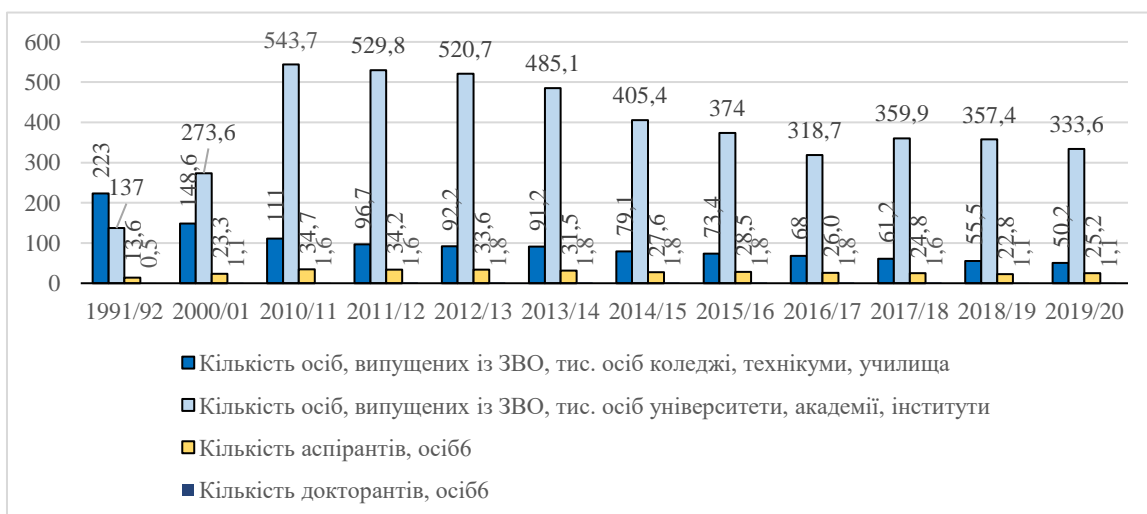

Рис. 2. Динаміка кількості випускників ЗВО, тис. ос. [1]

Рівень охоплення вищою освітою в Україні близько 83%, що значно вище показників інших країн світу, але кількість не відповідає якості. Відповідно на сьогодні в країні відчувається нестача спеціалістів технічних професій та перевантаженість з дипломами ВУЗів, які працюють не за отриманими спеціальностями. Рівень безробіття молоді в Україні перевищує 18% і є одним із чинників трудової міграції.

За індексом людського капіталу Україна має хоч і високий рейтинг, піднялася на 14 позицій, але значно нижче найближчих країн сусідів [2].

14 квітня 2022 року на сайті КМУ було опубліковано Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки (надалі – Стратегія), затверджену Розпорядженням КМУ від 23 лютого 2022 р. № 286-р [3], як детальну дорожню карту для відбудови та продовження реформування системи вищої освіти в післявоєнний період. Разом з Стратегією затверджено операційний план її реалізації та зазначено, що виконання завдань, визначених Стратегією, дозволить зменшити деструктивні наслідки, спричинені повномасштабним вторгненням російської федерації на територію незалежної України.

Цікаво, що в Стратегії ідентифіковано ряд ключових проблем, які існують у системі вищої освіти та негативно впливають на можливості подальшого розвитку. Так, наприклад, одним з актуальних питань реформування вищої освіти є мінімізація суттєвого розриву між вимогами роботодавців та пропозиціями закладів вищої освіти та наукових установ, оскільки зараз існує невідповідність компетентностей, яких повинні набути здобувачі вищої освіти.

Згідно Плану реалізації Стратегії, який провадиться трьома етапами, лише третім етапом (2029-2032 роки) передбачено розширення зв'язків освіти з наукою та бізнесом, інтеграцію до світового освітньо-наукового простору. При цьому Стратегія декларує, що складовою частиною політики забезпечення якості вищої освіти є експериментальне впровадження дуальної форми здобуття вищої освіти шляхом розвитку співпраці закладів вищої освіти з роботодавцями, що передбачає залучення представників ринку праці до формування освітніх програм і стандартів вищої освіти, діяльності наглядових рад, створення сталих фондів (ендаументів) закладів вищої освіти.

Варто згадати Джері Вінда, професора Уортонської школи бізнесу, США [4], який наголошує на важливості двох складових сучасного навчання:

- 1) способу навчання – від пасивного сприйняття знань до навчання шляхом виконання реальних проектів і відтворення нових знань;
- 2) змісту, часу і місця – до безперервного в часі та просторі, оскільки людина може вчитися в будь-який час у будь-якому місці.

Посилення практичної складової навчальних програм якраз надасть можливість ефективніше поєднати теорію з практикою для отримання найякіснішого результату.

Конкурентоспроможність та рівень життя країни прямо пропорційно залежить від розвитку інноваційної діяльності і наявності якісних спеціалістів. Освітній фронт є не менш важливим, аніж військовий, тому навіть у складних умовах потребує невідкладного вирішення проблем реформування вищих навчальних закладів і приведення якості їх послуг до ринкових, посилення зв'язку наукового сектору з бізнесом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дані сайту Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/osv_rik/osv_u/vuz_u.html
2. Конкурентоспроможність України 2020/2021. Інформаційний огляд та ситуаційний аналіз. ДЕК Адміністрації Держспецзв'язку. 2021.
3. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки, затверджена Розпорядженням КМУ від 23 лютого 2022 р. № 286-р
4. Just-in-Time Education: Learning in the Global Information Age, August 30, 2000. A business journal from the Wharton School of the University of Pennsylvania. Knowledge at Wharton. URL: <https://knowledge.wharton.upenn.edu/>

COMPONENTS AND FACTORS OF DEVELOPMENT OF DIGITAL COMPETENCES

Mazur Nataliia, *Kamianets-Podilskyi National Ivan Ohiienko University*
Department of Enterprise Economics, Kamianets-Podilskyi, Ukraine

With the increasing pace of development of digital technologies, the introduction of innovative solutions in all spheres of public life there is a need to improve the quality of training to create opportunities for modernization of the country's economy in accordance with modern requirements.

The lack of conceptual foundations for the formation of state policy in the field of digital skills and digital competencies of citizens does not allow the development of all spheres of public life in accordance with modern requirements, processes of global digitalization of the economy, spheres of society in most countries. Thus, there is a need to ensure the readiness of society for such processes, mastering the key combinations of knowledge, skills, ways of thinking, views, other personal qualities in the field of information and communication and digital technologies (digital competence).

Thus, digital competence is a dynamic combination of knowledge, skills, abilities, ways of thinking, views, other personal qualities in the field of information and communication and digital technologies, which determines a person's ability to successfully socialize, conduct professional and/or further educational activities using such technologies.

The value and place of digital competence in the system of knowledge, skills and abilities of a modern specialist and a citizen of modern society can be systematized in Table 1.

Table 1. The value and place of digital competence

Document title	Approach
The Law of Ukraine "On Education" [1]	recognizes information and communication competence as one of the key competencies necessary for every modern person for successful life
State Strategy for Regional Development for 2021-2027 [2]	among other national challenges hindering the development of regions and the state as a whole, identified a low level of digitalization of regions and digital awareness
The state standard of basic secondary education [3]	defines information and communication competence as such, which provides confident, critical and responsible use of digital technologies for their own development and communication; ability to safely use information and communication tools in education and other life situations, adhering to the principles of academic integrity
The concept of development of the digital economy and society of Ukraine for 2018-2020 [4]	identified the creation and implementation of a national training program for general and professional digital competencies and knowledge as one of the priorities on the way to accelerated development of the digital economy

The experience of European countries shows a significant impact of the measures taken on digital competencies of the population on the development of the economy and competitiveness of EU countries at the international level.

Thus, on May 22, 2018, the European Parliament and the Council of the EU adopted the Framework Program for Updated Key Competences for Lifelong Learning (2018 / C 189/01), in which digital competence is recognized as one of the eight key competences for full life and activity of EU citizens. Given the need to ensure the implementation of the strategic course of the state to gain full membership of Ukraine in the EU also requires further adaptation of Ukrainian legislation with EU law. Today, a significant number of educational activities aimed at the formation of digital skills are carried out, but they are not systemic in nature, provide the formation of only individual skills and do not address low levels of digital skills in society and awareness of digital rights.

By order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 3, 2021 №167-r. the Concept of digital competencies development and the action plan for its implementation were approved [5]. The implementation of this Concept is planned for the period until 2025.

The main problems in the development of digital competencies that need to be addressed within the Concept of digital competencies [5] are shown in Fig. 1.

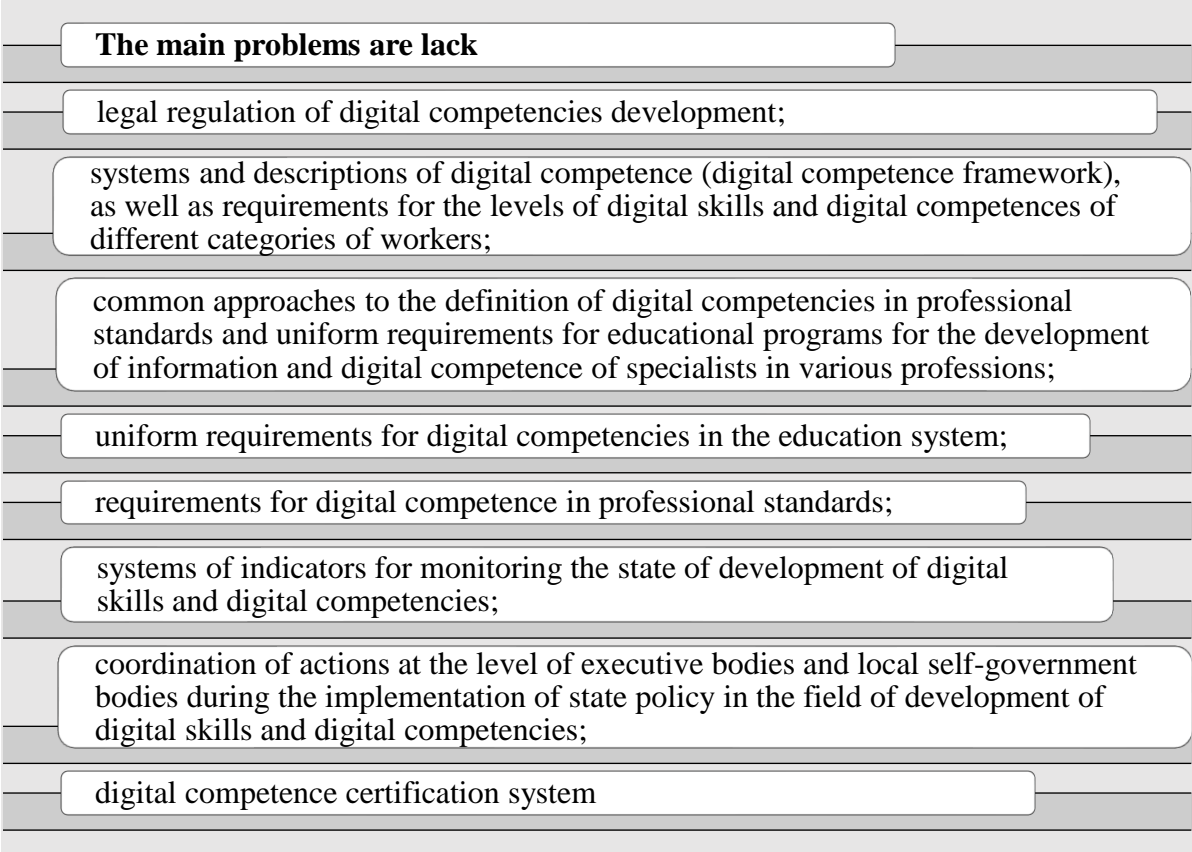

Fig. 1. The main problems in the development of digital competencies

The main purpose of this Concept and its tasks are shown in Fig. 2.

Each of the main tasks has its own specific tools and algorithms for solving them, which need to be detailed. In particular, the formation and development of digital skills and digital competencies in society is carried out by:

- 1) acquisition of digital education by a person with the use of information resources, new educational technologies and digital educational resources aimed at improving the level of digital skills and digital competencies;
- 2) ensuring the continuous development of professional digital competencies for specialists in the system of professional development of various fields of activity;
- 3) creation of the Unified state web portal of digital education “Action. Digital Education”;
- 4) development of measures for the introduction of digital means of providing information (television, social networks, broadcasting on the Internet, etc.).

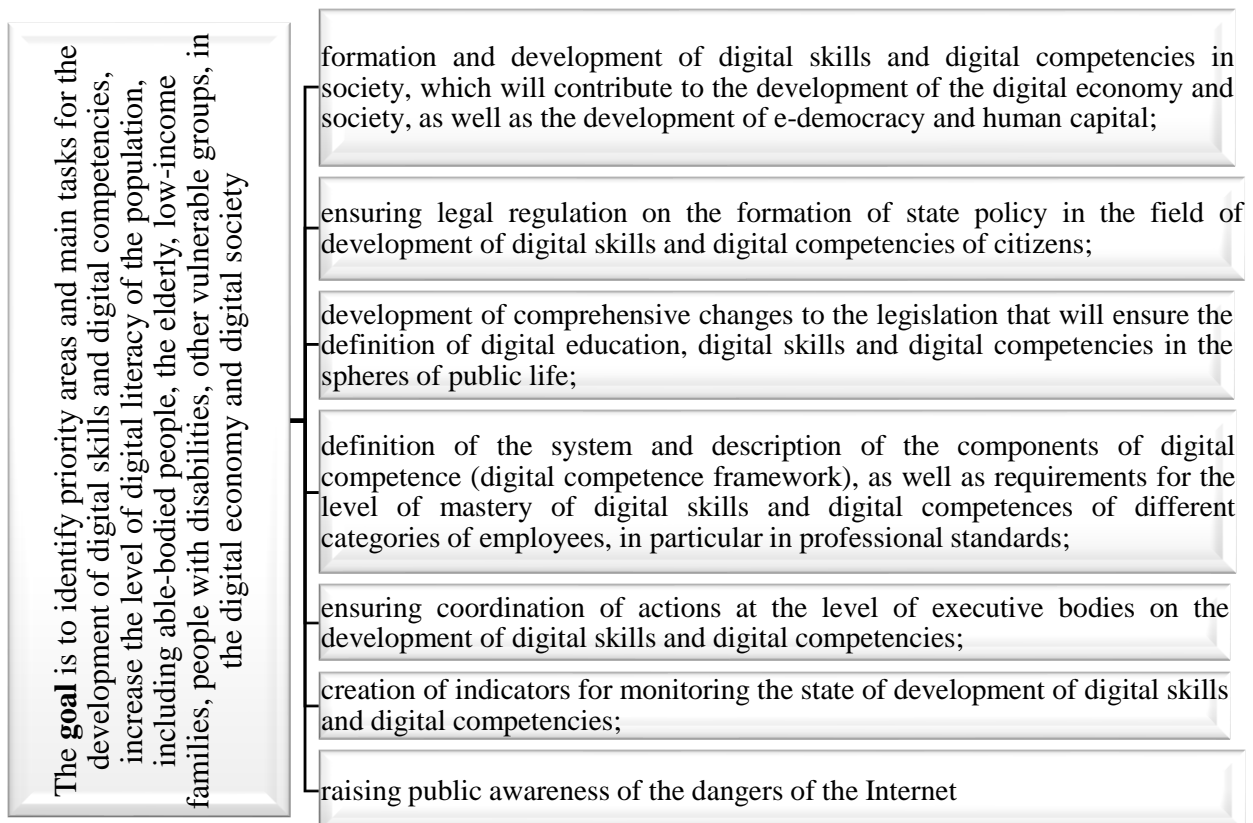

Fig. 2. The main purpose of the Concept of digital competencies development and its tasks

Today, the concept of "digital literacy" has been introduced to define and assess digital knowledge, competencies and skills, which means the ability to use digital technology, communications and networks to search, evaluate, use and create information, as well as tasks

in the digital environment. In any country, it is important to know the level of readiness of the population to live in the information society, which is determined by the level of digital literacy.

For example, according to the results of the “Survey: Digital Literacy of the Population” initiated by the Ministry of Digital Transformation (Ministry of Finance) in December 2019, 15.1% of the population of Ukraine did not have digital skills at all, 37.9% of Ukrainians aged 18-70 have digital skills are below average, and according to the methodology of the European Commission, this figure is even lower (53%). Only 25.5% of the population estimates their level of digital skills above average, while 52.6% of the country's population considers it irrelevant to learn digital skills, 47.8% of citizens need training [6].

To determine the level of digital education on the portal osvita.diiia.gov.ua in November 2020, the use of the national tool for testing digital literacy "Digits". During the first month of its operation, more than 34,000 Ukrainians passed their level of digital literacy.

It is important to note that today in the field of public administration in Ukraine there is an understanding of the need to develop such competencies as "digital literacy", which is confirmed by the introduction of CDTO in central executive bodies and regional state administrations [7] and replacing "technical skills" with "digital literacy" in the Annual Competence Assessment Procedure" [8].

REFERENCES:

1. On education: Law of Ukraine №2145-VIII of 05.09.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. State strategy of regional development for 2021-2027, approved by the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of August 5, 2020 № 695. Official Gazette of Ukraine, 2020, № 67, Art. 2155.
3. State standard of basic secondary education: approved by the resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of September 30, 2020 № 898 "On some issues of state standards of complete general secondary education". Official Gazette of Ukraine, 2020, № 81, Art. 2615.
4. The concept of development of the digital economy and society of Ukraine for 2018-2020: the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of January 17, 2018 №67. Official Gazette of Ukraine, 2018, №16, p.560. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#n13>
5. On approval of the Concept of development of digital competencies and approval of the action plan for its implementation: the order of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 3, 2021 №167-r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2021-%D1%80#Text>
6. Research of digital literacy of Ukrainians. URL: egap.in.ua/projects/doslidzhennia-

tsyfrovoyi-hramotnosti-ukraintsiv/.

7. Some issues of activity of divisions on digital development, digital transformations and digitalization of central and local executive bodies and deputy heads of central executive bodies, regional, Kyiv and Sevastopol city state administrations on digital development, digital transformations and digitalization: resolution of the Cabinet of Ministers Of Ukraine from 20.03.2020 №194. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/194-2020-%D0%BF#Text

8. On approval of the Procedure for evaluating the performance of civil servants: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 17.08.2017 № 640. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/640-2017-%D0%BF#Text.

МІЖНАРОДНА ОСВІТНЯ СПІВПРАЦЯ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

Майбородіна Наталія

ВП НУБіП України "Ніжинський агротехнічний інститут", Україна

Анотація. Сучасна Україна потребує високоосвічених людей, які постійно вдосконалюють свої професійні, громадянські та особистісні компетентності. На відміну від школярів та студентів, доросла людина здобуває освіту з метою особистісного та професійного розвитку, адаптації до соціальних, економічних та інших змін у суспільстві. Дорослі люди вже володіють досвідом та мотивацією до навчання. Тому цю специфіку потрібно враховувати під час здобуття освіти дорослими.

Вступ. "Освіта дорослих є визнаним складником системи освіти в європейському освітньому просторі". Міністерство освіти і науки України в 2020 році розробило законопроект, який спрямований на законодавче забезпечення умов функціонування освіти дорослих в Україні. Він визначає пріоритетні напрями, складники та структуру освіти дорослих, засади державної політики у сфері освіти дорослих. Нормами законопроекту передбачені гнучкі механізми здобуття формальної, неформальної та інформальної освіти дорослих, визнання кваліфікацій, здобутих шляхом неформальної та інформальної освіти.

Виклад основного матеріалу. Вивченню неформальної освіти присвячені праці вітчизняних вчених В.П. Андрущенко, І.С. Каленюк, Г.М. Коломієць, Е.М. Лібанової, А.О. Левченко, О.М. Левченко, Л.Б. Лук'янової та інших. Неформальна освіта вивчалася в роботах відомих зарубіжних учених, як Ф. Кумбс, Р. Барт, Г. Коль, Д. Свіфт, Дж. Дьюї, А. Маслоу, К. Роджерс, Р. Дейва, К. Куллена, М. Форесті, П. Девіса, М. Ераута, Д. Філда, П. Фордхема, Х. Коллі, П. Ходкінсона та інших.

Як свідчить аналіз наукових досліджень, розвиток неформальної освіти є вагомим закономірним чинником розбудови демократичних процесів в освіті.

Неформальна освіта є сучасним освітнім трендом у розвинених країнах світу і водночас визначальним фактором щодо зайнятості, соціального забезпечення, економічного зростання і конкурентоспроможності населення та держави. На початку ХХІ століття в Україні неформальна освіта дорослих як освітній тренд набула все більшого поширення. Така освіта сприяє формуванню громадянського суспільства шляхом задоволення культурно-освітніх потреб та адаптації різних категорій дорослих

до конкретних виробничих та економічних умов регіонів, формування специфічної соціально-економічної поведінки особистості, сприяння саморозвиткові, самореалізації особистості шляхом активної громадської, волонтерської діяльності і творчого самовираження у різних галузях, набуття індивідуального соціального досвіду [4].

Згідно Закону України "Про освіту" [3], складниками освіти дорослих є: післядипломна освіта; професійне навчання працівників; курси перепідготовки або підвищення кваліфікації; безперервний професійний розвиток; здобуття вищої освіти на базі отриманого раніше освітнього ступеня за іншою спеціальністю; стажування; інформальна освіта (самоосвіта); формальна освіта.

Освіта дорослих може здійснюватися як очно, так і дистанційно чи змішано. Зокрема, це можуть бути курси, семінари, тренінги, практикуми, майстер-класи, консультації тощо [1].

В Україні на цей момент не існує визнаних стандартів неформальної освіти. Але декілька організацій наразі займаються розвитком стандартів та показників якості неформальної освіти в Україні. Серед них: Prometheus – український МООС, що надає можливість безкоштовно створювати онлайн-курси за умови якісного та відповідного цінностям ресурсу контенту; Освіта – українська громадська організація, що працює за стандартами неформальної освіти Німеччини «Theodor Heuss Kolleg» та проводить професійні курси для освітян з дотримання стандартів якості неформальної освіти; Центр гуманістичних технологій «АХАЛАР» – чернігівська громадська організація, яка розвиває якість громадянської освіти в Україні; Технічна студія «Винахідник» розвиває якість освіти за допомогою LEGO через свої курси навчання та франшизу, що контролює дотримання цінностей і стандартів якості навчання та інші організації [2].

Висновки. Освіта протягом життя покликана підвищувати рівень загальних знань і розширювати можливості участі громадян у культурній, соціальній та політичній діяльності країни. Вона повинна зробити внесок у подальшу демократизацію суспільства, а також сприяти посиленню позиції людини в професійній діяльності. Саме неформальна освіта відображає та задовольняє особистісні потреби та запити індивідуума, мобілізуючи тим самим його природну здатність до самовдосконалення, до духовного внутрішнього зростання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В. Філософія неформальної освіти: проблеми та перспективи розвитку. Вища освіта України. 2013. № 4. С. 5–9.

2. Іванов Є.К. Неформальна освіта дорослих в Україні / Є. К. Іванов, Н. В. Майбородіна // Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції педагогічних та науково-педагогічних працівників, аспірантів, молодих учених “Інноваційні погляди у майбутнє – 2021”, 18 травня 2021 року, м. Ніжин. 2021. – С.13 – 19.

3. Лук’янова Л. Б. Неформальна освіта дорослих: проблеми і перспективи. Професійна освіта: педагогіка і психологія: пол.-укр., укр.-пол. щорічник. 2011. Вип. 13. С. 327–333.

4. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 38–39. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА В КОНТЕКСТІ ЦІЛОЖИТТЄВОГО НАВЧАННЯ

Мирончук Наталія

Житомирський державний університет імені Івана Франка

В умовах динамічних змін у галузі освіти, розвитку інформаційних технологій і посилення вимог щодо професійної компетентності викладача актуалізуються процеси неформальної та інформальної освіти як форм підвищення його фахового рівня. Викладач повинен бути особистістю, що швидко адаптується до змін, продуктивно засвоює нові обсяги інформації, оволодіває новими знаннями і технологіями, спроможний до навчання упродовж життя та ефективного самовдосконалення.

Значущість проблеми саморозвитку самовдосконалення як важливих самопресів у контексті ціложиттєвого навчання задекларована низкою нормативних документів (Закон України «Про вищу освіту»), обґрунтована у наукових роботах щодо професійного становлення, розвитку і самовдосконалення особистості як суб'єкта професійної діяльності (О. Антонова, С. Вітвицька, О. Дубасенюк, І. Зязюн, В. Семиченко, С. Сисоєва та ін.), теорії самоорганізації у професійній діяльності (В.Кремень, Н.Мирончук, Т.Новаченко).

Потреба високого рівня самоорганізації праці викладача вищої школи зумовлена особливостями професійної педагогічної діяльності, з-поміж яких варто виокремити такі:

- специфічність (суб'єкт праці, способи і засоби діяльності);
- поліфункціональність (функції та професійні ролі: викладач, методист, організатор, вихователь, тьютор, дослідник, науковець, освітній менеджер та ін.);
- автономність (суб'єктний досвід, професійна компетентність);
- багатовекторність (види діяльності (навчально-педагогічна, професійно-виробнича, науково-професійна), види навчання/освіти (формальна, неформальна, інформальна), спосіб діяльності (у режимі реального часу, в умовах змішаного/дистанційного навчання) та ін.).

Викликом сучасних освітніх інновацій є потреба переосмислення викладачем власної педагогічної позиції, коригування своєї особистості, аналіз власних мотивів, цінностей професійної діяльності. Реалізація таких дій педагога відбувається в його активній діяльності з професійного саморозвитку, самовдосконалення, самозбереження

в умовах нестійкості та біфуркацій професійного простору, в активному самотворенні себе як особистості.

Високий рівень сформованості самоорганізації праці викладача надає йому можливість усвідомити цілі свого професійного зростання, прогнозувати, конструювати й коректувати власну діяльність, індивідуальну траєкторію розвитку відповідно до найвищих перспектив і прогностичних цілей. Як дорослий учень, викладач виокремлює досвід із навчальної ситуації й перетворює його у знання, вміння, погляди, переконання, емоції, відчуття. Він здатен ефективно вирішувати питання ціложиттєвого навчання та розвитку з опорою на внутрішню мотивацію, рефлексію. За результатами опитування викладачів ЗВО України [1, 2], 85,7% респондентів вважають необхідною здатністю викладача спроможність планувати професійну діяльність та саморозвиток.

Освіта дорослих – це тривалий пролонгований процес і результат розвитку людини, який здійснюється упродовж усього життя і завдяки якому відбувається розвиток здібностей, компетенцій чи підвищення професійної кваліфікації.

Навчання для дорослої людини є життєвою потребою, й тому є свідомим процесом, має конкретну мету й зорієнтоване на отримання високого практичного результату. Для задоволення власних освітніх потреб дорослий учень стає або суб'єктом спеціально організованого процесу, або самоосвітньої діяльності. За обох форм навчання дорослий прагне задовольнити власні пізнавальні потреби або вдосконалити професійні компетенції.

Однією з форм навчання дорослих, яка покликана підвищити фаховий рівень педагога, є стажування. У процесі стажування формуються нові або закріплюються набуті професійні компетентності, необхідні для якісного виконання завдань професійної діяльності, професійних обов'язків, засвоюється передовий досвід, відбувається удосконалення особистісних якостей фахівця.

Результатом навчання викладача унаслідок використання різних форм підвищення кваліфікації є: оновлення/ розширення знань, формування нових професійних компетентностей; ознайомлення з інноваційними технологіями, формами, методами, засобами навчання; засвоєння інноваційного педагогічного досвіду, обмін досвідом, можливість презентувати власні здобутки; розроблення пропозицій щодо удосконалення освітнього процесу, реалізація інноваційних технологій у практичній діяльності; розробка / створення навчально-методичних матеріалів для використання у процесі підготовки здобувачів та ін.

Таким чином, підвищення кваліфікації є результативною формою освіти викладача, яка, з урахуванням індивідуальних особливостей педагога, реалізує його індивідуальні потреби щодо знань, умінь, навичок, особистісного та професійного розвитку, сприяє його самореалізації та самовдосконаленню.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мирончук Н.М. Контекстна підготовка майбутніх викладачів вищої школи до самоорганізації у професійній діяльності: теорія і практика: монографія. Житомир: Вид. О.Євенок, 2020. 400 с.
2. Мирончук Н.М. Професійна самоорганізація викладача вищої школи у контексті ціложиттєвого навчання. *Pregraduálna príprava profesionálov v oblasti vzdelávania dospelých: Zborník príspevkov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej dňa 18 mája 2018 na Katedre andragogiky, Fakulta humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity v Prešove* / Silvia Lukáčová (ed.), Oksana Samoilenko (ed.). Prešov, 2018. P. 191-200.

ДУАЛЬНА ОСВІТА В РЕАЛІЯХ СЬОГОДЕННЯ

Савченко О.А.

Харківський національний університет внутрішніх справ

Для того, щоб розібратися в усіх тонкощах української дуальної освіти, треба перш за все знати чітку відповідь на питання щодо впровадження дуальної освіти у вишах України.

По-перше, дуальна освіта у перекладі означає «подвійна». Це стосується процесу навчання, зокрема, 50 % практики. До того ж практика повинна бути не формальною, а такою, щоб студент отримав навички практичної діяльності. Відповідно до цього повинен бути гнучкий спеціальний графік і можливість порівняти інформацію у підручниках з тим, що можна побачити під час практики.

По-друге, експеримент по дуальній освіті в Україні розпочався наприкінці 2019 року, до нього долучилися 44 заклади, зокрема, 28 закладів вищої освіти та 16 закладів фахової передвищої освіти. Підготовка фахівців за такою формою освіти відбувається і для фахівців державного сектору [1, с. 52-53].

Основою для запровадження дуальної освіти є галузі, де існує системна проблема нестачі кваліфікованих працівників і службовців. Найчастіше готують для себе працівників за дуальною формою навчання сільськогосподарські компанії, підприємства, ІТ-сфера.

Федерація роботодавців України порушила тему дуальної освіти для того, щоб пришвидшити процес адаптації теоретичних знань, які необхідні молодій людині. Дуальна освіта наближає усіх до розуміння щодо кваліфікації, конкретних знань, яких потребує роботодавець від працівника. Під ці вимоги підтягується навчальна програма. У результаті шлях студента до майбутньої професії та час реальної підготовки фахівця скорочується.

Здобувачами дуальної освіти можуть бути студенти від початку навчання, хоча для першокурсників це досить складно, бо їм бракує фахових теоретичних знань. Загалом, усе залежить від умов кожного конкретного проекту співпраці у форматі дуальної освіти навчального закладу і партнера-компанії чи підприємства [3, с. 38-42].

Під час співпраці з підприємством складаються договірні відносини, цей процес організовується відповідно до чинного законодавства. Підприємства укладають

двосторонні договори з навчальними закладами про співробітництво в рамках дуальної освіти, а потім тристоронні договори зі студентами. У строковому договорі йдеться про надання робочого місця, грошову винагороду, закріплення наставника. Після підписання документа на студента розповсюджуються ті ж самі умови праці, що і на всіх працівників підприємства.

Питання оплати праці студента вирішується в індивідуальному порядку між роботодавцем і працівником. Час практичного навчання студентів на підприємствах обов'язково оплачується. За строковим трудовим договором студент-дуальник має право на два календарні дні відпустки на місяць, якщо вони не використані – при звільненні нараховується грошова компенсація [2, с. 231].

Після того, як студент пройшов дуальну освіту, він отримує запис у додатку до диплома, а не окремий документ. Цей запис буде підвищувати рейтинг випускників, а також надаватиме переваги для працевлаштування.

Отже, ідея дуальної освіти – підвищити конкурентоздатність випускника з дипломом на сучасному ринку праці. Україна невід'ємна від глобальних процесів, тому доєдналася до сучасного тренду «Навчання протягом усього життя». Світ змінюється дуже швидко, потреби ринку праці теж – і людина має вдосконалювати свою кваліфікацію, навички за багатьма параметрами протягом усього життя. Роботодавці, розуміючи цей тренд, якраз і виставляють відповідні вимоги до освітньої програми і під час формування державного замовлення, і під час комунікування з вишами. Більшість роботодавців співпрацюють з конкретними вишами. Якщо ж неможливо співпрацювати на засадах дуальної освіти – реалізують спільно з провідними факультетами переоснащення лабораторій для практичних занять, оплачують підручники. Таким чином, знання, які надають заклади вищої освіти, наближаються до знань, потрібних від працівника роботодавцю. З'являється потрібний стандарт, потрібний усім.

ЛІТЕРАТУРА

1. Глузман О. В. Базові компетентності в дуальній освіті: сутність та значення в життєвому успіху особистості. *Педагогіка і психологія*. 2009. № 2. С. 51–61.
2. Проблеми та шляхи реалізації компетентнісного підходу в дуальній освіті: матеріали II Міжнародної науковометодичної конференції, 20-21 травня 2021 року / за заг. ред. О.А. Жукової, А.І. Комишана. Харків: ФОП Бровін О.В., 2021. 252 с.

3. Савченко О.Я. Уміння вчитися та набувати практичного досвіду як ключові компетентності вищої освіти. Компетентнісний підхід у вищій освіті : світовий досвід та українські перспективи. Бібліотека з освітньої політики / за заг. ред. О. В. Овчарук. К. : К.І.С., 2004. С. 34–52.

ПРОБЛЕМА МІЖКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВЧИТЕЛЯ В МІЖНАРОДНОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ

Тіщенко О.М.

ХНПУ імені Г.С. Сковороди, м. Харків,

Сучасна цивілізаційна глобалізація, активізація в усьому світі міграційних процесів, міжнародна трудова, академічна, наукова мобільність спричинили потребу в підготовці молодого покоління до широкої комунікації та ефективної співпраці з представниками різноманітних культур. Виконання цього соціального замовлення покладено насамперед на систему освіти і вчителя, який безпосередньо є агентом змін, головною дієвою особою процесів докорінного реформування освітянської галузі.

У 2016 р. в Україні розпочався процес розроблення стандартів вищої освіти нового покоління, ключовою особливістю яких стала компетентнісна орієнтація. Утім на той момент українські освітяни вже були знайомі з основними поняттями компетентнісного підходу, який виник у 1960-х рр. у країнах Західної Європи та Північної Америки. Висвітлення його генезису не входить до завдань нашого дослідження, тому зупинимося на питаннях суті, структури, критеріїв сформованості міжкультурної компетентності майбутніх учителів, зокрема, учителів хореографії.

У контексті зазначеного в Україні набуває актуальності проблема підготовки педагогічних кадрів до широкої міжкультурної освіти молодого покоління й удосконалення управління цим процесом. І тут особлива роль може бути покладена на вчителів мистецьких дисциплін, зокрема, хореографії, в чиїх руках знаходяться надзвичайно дієві інструменти – мистецтво і мистецька діяльність, які чинять комплексний вплив на дитину, глибоко проникаючи в її душу і залишаючи там яскравий емоційний слід.

Теоретико-методичні проблеми хореографічної освіти та професійної підготовки майбутніх учителів хореографії досліджують: Л. Андрощук, В. Арабська, О. Бурля, Ю. Волкова, М. Дука, С. Куценко, Лю Цяньцян, О. Мартиненко, Г. Ніколаї, П. Фріз, Чжоу Цянь, W. Admiraal, J. Anderson та інші. Філософсько-методологічні дослідження феномену мультикультурності сучасного суспільства здійснюють: С. Бережна, Н. Гончаренко, В. Євтух, М. Кушнарьова, М. Рябчук та інші. Методологічні, теоретичні та практичні проблеми мультикультурної, багатокультурної, полікультурної тощо освіти розглядають у своїх працях І. Бахов, Л. Голик, А. Козир, Г. Ніколаї, Н. Чернуха, Г. Штейнер-Хамсі та інші. Різні погляди на суть, зміст, структуру міжкультурної

компетентності в цілому та міжкультурної компетентності вчителя, зокрема, знаходимо в працях Л. Гаврілової, К. Ерлі, Дж. Равена, О. Садохіна, В. Стрельнікова, К. Юр'євої, М. Barrett, М. Byram, W. Lonner, D. Matsumoto, A. Moosmüller, G. Neuner, S. Philippou, B. Spitzberg, C. Ward, G. Zarate та інші. Формування і розвиток міжкультурної компетентності майбутніх фахівців різних галузей та її окремих складників знаходиться в центрі уваги Т. Атрощенко, Р. Кравець, Т. Овсянникової, Г. Походзей, С. Радула, Н. Самойленко, О. Сніговської, І. Терещенко, П. Фріза, Л. Чередниченко, Чжан Сяосін, М. Guzman, D. Landis, E. Hollins, G. Horenczyk, V. Ivosevic, T. Jokić, M. Kovačević, B. Zlatković та інших. Управлінську діяльність з формування різних видів компетентностей педагогів досліджують О. Гречаник, В. Григоращ, В. Гриньова, Г. Єльнікова, О. Мармаза, О. Темченко, Т. Хлебнікова, Р. Черновол-Ткаченко та інші.

Термін «компетентність» можна вважати похідним від слова «компетентний» (competens), що в латині дослівно означає «відповідний, здатний, узгоджений» (від «взаємно прагнути, відповідати, підходити»), хоча найчастіше вживається у значеннях: 1) такий що має компетенцію; 2) обізнаний, тямущий в певній галузі. Поряд із цим, у латині також існує споріднене поняття «компетенція» (competentia – належність по праву), що визначається як 1) коло повноважень якого-небудь органа чи посадової особи; 2) коло питань, у яких дана особа має знання, досвід [12, с. 126–127; 13, с. 172].

Найбільше з цього питання нам імпонує підхід соціолога і соціального психолога О. Садохіна, який, висвітлюючи еволюцію понять «компетенція» та «компетентність», відносить їх появу до епохи зародження капіталізму, коли в результаті розподілу праці у сфері управління виникла необхідність у розмежуванні прав і обов'язків між органами управління й повноваженнями посадових осіб, що очолювали ці органи. Крім того, тоді ж виникла потреба у великій кількості виконавців, які мали б відповідний набір знань, умінь і навичок для виконання суворо визначеного виду діяльності [12, с. 127; 13, с. 172–173]. За О. Садохіним, упродовж ХХ ст. поняття «компетенція» стали широко вживати у сфері правових відносин, оскільки воно відображувало сукупність визначених конституціями, законами та виконавчими актами державного управління повноважень, які мав який-небудь орган чи посадова особа.

Із цією позицією солідаризуються упорядники Великого тлумачного словника сучасної української мови, які визначають компетенцію, зокрема, як коло повноважень якої-небудь організації, установи або особи [1, с. 560].

З точки зору методології педагогіки О. Садохіна і Д. Новікови пропонують інше трактування феномена компетентності, оскільки вважають, що «компетентність

передбачас, поряд із технологічною підготовкою, цілу низку інших компонентів, які мають, в основному, позапрофесійний чи надпрофесійний характер, але водночас необхідні в нинішніх умовах кожному фахівцеві. Це насамперед, такі якості особистості, як самостійність, здатність приймати рішення, творчий підхід до будь-якої справи, вміння доводити її до кінця, вміння постійно навчатися. Це – гнучкість мислення, наявність абстрактного, системного й експериментального мислення, це – вміння вести діалог і комунікабельність, здатність до співпраці тощо. Над власне професійною – технологічною підготовкою виростає величезна позапрофесійна надбудова вимог до фахівця» [9, с. 23–24; 13, с. 174].

Один з найавторитетніших дослідників компетентнісного підходу Дж. Равен запропонував власну концепцію компетентності, що становить значний інтерес у контексті нашого дослідження. Так, компетентність він розуміє як специфічну здатність, необхідну для виконання конкретної дії в конкретній предметній області, що охоплює вузькофахові знання, особливого роду навички, способи мислення, а також розуміння відповідальності за свої дії.

Л. Карпова визначає професійну компетентність педагога як інтегративне особистісне утворення на засадах теоретичних знань, практичних умінь, значущих особистісних якостей та досвіду, що зумовлюють готовність учителя до виконання педагогічної діяльності та забезпечують високий рівень її самоорганізації [6, с. 6].

Отже, є всі підстави стверджувати, що поняття «компетенція» відбиває зміст певного виду діяльності, тоді як «компетентність» – сукупність якостей особистості, необхідних для реалізації цього змісту. Такий підхід знаходимо і в наведених в Національному глосарії вищої освіти визначеннях: «*Компетентність / компетентності (Competence, competency / competences, competencies)*: За проектом Тюнінг Європейської Комісії, це динамічна комбінація знань, розуміння, умінь, цінностей, інших особистих якостей, що описують результати навчання за освітньою / навчальною програмою. Компетентності покладені в основу кваліфікації випускника. Компетентність (компетентності) як набуті реалізаційні здатності особи до ефективної діяльності не слід плутати з компетенцією (компетенціями) як наданими особі повноваженнями. *Компетенція / компетенції (Competence, competency / competences, competencies)*: Надані (наприклад, нормативно-правовим актом) особі (іншому суб'єкту діяльності) повноваження, коло її (його) службових та інших прав і обов'язків. Слід розрізняти поняття компетенції / компетенцій від компетентності / компетентностей як набутих реалізаційних здатностей особи» [8, с. 32–33; с. 175].

Компетентність у Законі України «Про освіту» визначено як динамічну комбінацію знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність [11].

Процес створення компетентісно орієнтованих стандартів вищої освіти нового покоління, що розпочався 2016 р., спричинив розробку і впровадження Методичних рекомендацій щодо розроблення стандартів вищої освіти. У виданні зазначено, що стандарти «поділяють філософію визначення вимог до фахівця, закладену в основу Болонського процесу та в міжнародному Проекті Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING)» [3, с. 2].

Розкриємо погляди науковців на суть феномена міжкультурної компетентності. Насамперед зазначимо, що в наукових педагогічних дослідженнях зустрічається чимала кількість термінів, які втім означають близькі поняття: міжкультурна (інтеркультурна), багатокультурна (мультикультурна), кросскультурна, багатоетнічна (поліетнічна) компетентність, грамотність, комунікація тощо.

Г. Єлізарова співвідносить міжкультурну компетентність із соціокультурною і трактує досить звужено, як здібності, що дозволяють мовцю вийти за межі власної культури й набути якості медіатора культур, не втрачаючи при цьому власної культурної ідентичності [4].

Зарубіжні фахівці так описують взаємозв'язок міжкультурної комунікації і міжкультурної компетентності: ті, хто має міжкультурну компетентність, здатні налагоджувати продуктивну співпрацю із зарубіжними партнерами по взаємодії шляхом спілкування.

Т. Овсянникова теж акцентує увагу на комунікативній функції міжкультурної компетентності, оскільки розуміє її як «здатність ефективно здійснювати міжкультурну взаємодію, виступаючи в ролі посередника між представниками своєї та іншої культури, усвідомлюючи себе представником певної етнічної спільноти, нації і всього людства і сприймаючи ситуацію міжкультурного діалогу як обов'язкову умову самореалізації і взаємозбагачення представників різних культур» [10, с. 153; 13, с. 177].

На комунікативній природі міжкультурної компетентності зосереджує увагу і Р. Кравець: «міжкультурна компетентність – здатність суб'єкта ефективно взаємодіяти з представниками інших культур, розуміючи специфіку міжкультурної взаємодії, враховуючи культурні відмінності і дотримуючись принципу толерантності» [7, с. 114].

Близьке визначення знаходимо в І. Герасимової: «Міжкультурна компетентність – це здатність особистості, що базується на спеціальних знаннях, уміннях і навичках, а також особистісних установках і стратегіях, за допомогою яких можливе успішне здійснення професійного спілкування з партнерами з інших культур» [2, с. 59].

Л. Чердніченко вивчає феномен полікультурної компетентності та, на відміну від щойно розглянутих підходів, розглядає її як складову професійної компетентності педагогів. Дослідниця підтримує наукові позиції О. Гуренко, К. Юр'євої та інших щодо важливості для вчителя «вміти працювати в полікультурному освітньому просторі з учнями – представниками різних народів і культур, ураховувати в професійній діяльності їхні етнопсихологічні й етнокультурні особливості та мати розвинуті професійні якості» [3, с. 8; 53 та ін.].

І. Канюка і Л. Сердюк досліджують формування й розвиток крос-культурної компетентності та вбачають її суть у налагодженні «комунікації відповідно до локальної специфіки, як на рівні лінгвістичного порозуміння, так і на рівні соціального, культурного, геополітичного контексту» [5, с. 123]. Нам імпонує підхід, окреслений у працях О. Садохіна та Н. Янкіної, які відносять міжкультурну компетентність до категорії ключових, тобто таких, що покликані сприяти збереженню демократичного суспільства, відповідати викликам глобалізованого інформаційного суспільства, вимогам ринку праці та сучасним економічним перетворенням [13, с. 176; 14, с. 114–115].

Натомість для нас важливо зробити наголос на значно глибших змінах в особистості майбутнього вчителя, набутті ним низки професійно значущих особистісних якостей і властивостей. Отже, на сьогодні надзвичайно актуальною постає проблема підготовки вчителів до роботи в культурно різноманітному суспільстві, культурно різноманітному освітньому середовищі, формування в них міжкультурної компетентності. Міжкультурну компетентність розглядаємо, з одного боку, як ключову, з другого, – як елемент професійної компетентності вчителя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Братко М. В. Освітнє середовище вищого навчального закладу: функціональний аспект. Педагогічний процес: теорія і практика. 2015. Вип. 1–2. С. 11–18.

2. Володарская И. А., Митина А. Н. Проблема целей обучения в современной высшей школе и пути её решения в социалистической педагогике. Современная высшая школа. 1988. № 2. С. 143–150.
3. Гопак 1910 рік. URL: https://youtu.be/d_2f4SsDkNo
4. Декларация о ликвидации всех форм нетерпимости и дискриминации на основе религии или убеждений : Резолюция 36/55 Генеральной Ассамблеи ООН. 25 ноября 1981 г. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_284
5. Євтух В. Рамкова конвенція про захист прав національних меншин. Політична енциклопедія / Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ : Парламентське видавництво, 2011. С. 623.
6. Карпова Л. Г. Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Карпова Лариса Георгіївна; Харківський держ. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2004. 21 с.
7. Конвенция о защите прав человека и основных свобод : измененная и дополненная Протоколами № 11 и № 14. Рим, 4 ноября 1950 г. / Совет Европы. URL : <https://www.coe.int/ru/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/0900001680063778>
8. Лукьянчикова М. С. О месте когнитивного компонента в структуре межкультурной компетенции. Россия и Запад: диалог культур. 2000. Вып. 8. Т. 1. С. 288–290.
9. Маркова Н. Г. Кросскультурная грамотность как индикатор межнационального понимания. Вестник РУДН. Серия: Русский и иностранные языки и методика их преподавания. 2009. № 3. С. 5–11.
10. Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2017 № 600 (у редакції Наказу Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2017 № 1648). URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/rekomendatsii-1648.pdf>
11. Павленко В. М., Таглін С. О. Етнопсихологія. Київ : Сфера, 1999. 407 с.
12. Радул С. Г. Формування міжкультурної компетентності майбутнього вчителя іноземної мови у процесі професійної підготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Радул Сергій Григорович ; Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини. Умань, 2014. 24 с. URL: <https://nauka.udpu.edu.ua/wp-content/uploads/Novuny/26.04.14/2.pdf>

13. Фріз П. Формування етнокультурної компетентності майбутніх хореографів. Рідне слово в етнокультурному вимірі. 2015. С. 544–551. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsev_2015_2015_58

14. Хартія Ради Європи з Освіти для Демократичного Громадянства й Освіти з Прав Людини : Рекомендація CM/Rec(2010)7 ухвалена Комітетом Міністрів Ради Європи 11 травня 2010 р. на пропозицію Керівного комітету з освіти (CDED) / Рада Європи; European Wergeland Centre [переклад українською]. Страсбург : Вид-во Ради Європи, 2016. 33 с

**МІЖНАРОДНА ОСВІТНЯ СПІВПРАЦЯ, МІЖНАРОДНІ ЗВ'ЯЗКИ ТА
ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ОСВІТИ ЯК ВАЖЛИВІ ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ
ПРОФЕСІЙНОЇ МОДЕЛІ ВИКЛАДАЧА ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ В
ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

Ціватий В. Г.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Україна

Міжнародне співробітництво, міжнародна освітня співпраця, міжнародні зв'язки та інтернаціоналізація освіти в умовах мондіалізації світового освітнього простору виступають системними і пріоритетними факторами формування професійної моделі викладача та забезпечення інституціоналізації системи забезпечення оцінювання якості освіти в закладах вищої освіти (ЗВО).

На сьогодні у світовому освітньому просторі концепт «інтернаціоналізація освіти» та інтернаціоналізація діяльності закладу вищої освіти (ЗВО) є одними із ключових напрямів його ефективної діяльності та забезпечення функціонування дієвої системи якості освіти. На численних наукових і навчально-методичних заходах активно обговорюється питання щодо якісного забезпечення виконання цього важливого інституціонального критерію.

Це питання є пріоритетним як для керівників закладів вищої освіти (ЗВО), так і для експертів і гарантів освітніх програм. Інтеграційні процеси, як на європейському, так і на світовому рівнях, дають стимул і активізують діяльність ЗВО в напрямі удосконалення змістовного наповнення освітніх програм, приведення національних освітніх програм у відповідність із апробованими моделями кращих взірців світового й європейського рівнів, оновлення організаційного потенціалу закладів вищої освіти як на індивідуальному, так і на інституціональному й системному рівнях.

В умовах мондіалізації світового освітнього простору, коли відбувається процес формування транснаціонального інтелектуального простору, питання інтернаціоналізації освіти, зокрема в діяльності ЗВО, набуває особливої актуальності.

Концепт «інтернаціоналізація вищої освіти», послуговуючись визначенням канадської дослідниці Джейн Найт – це «... є процес інтеграції міжнародних, міжкультурних і глобальних елементів в освітні (педагогічні), наукові й адміністративні функції окремо взятої організації» [1, р. 6-7].

Важливим фактором в реаліях сьогоденної інтернаціоналізації вищої освіти, який впливає на закономірне зростання конкуренції та освітньої змагальності між ЗВО за свого вступника як на національному, так і на світовому просторі ринку послуг, є освітня модель бізнес-індустрії.

Для оцінки ефективної, конкурентоспроможної та результативної діяльності будь-якої освітньої інституції мають бути дотримані два першочергові оціночні показники: якісне надання освітніх послуг і позитивний усталений імідж ЗВО у світі, т. б. заклад вищої освіти повинен бути достатньо презентативним і відомим, мати авторитет серед світових лідерів в освіті й посідати високі місця в міжнародних освітніх рейтингах.

Одним із ключових чинників виконання цих умов є системна інтернаціоналізація освіти кожного закладу вищої освіти (наявність базової інституції та Стратегії інтернаціоналізації як короткострокової, так і довгострокової та ін.) і комунікації ЗВО на всіх інституціональних рівнях, як в межах своєї держави, так і за кордоном, надання якісних освітніх послуг, презентація ЗВО в соціокультурному та інформаційно-комунікаційному просторі суспільства [2].

Підвищення кваліфікації українських викладачів за кордоном, упровадження освітніх практик викладання та проведення майстер-класів зарубіжними лекторами на освітніх програмах (ОП) в Україні, як правило, створює умови для підвищення їх цілісної якості та змістовного наповнення, упровадження перспективних іноземних практик та інноваційних методик викладання навчальних дисциплін.

Академічна міжнародна мобільність здобувачів вищої освіти є важливою якісною складовою інтернаціоналізації освітніх програм (ОП) і може реалізуватися через їх участь у відповідних освітніх програмах (програми двох дипломів, програми подвійних дипломів), конференціях, онлайн-практикумах, індивідуальних грантових програмах, тренінгах тощо. Системні процеси інтернаціоналізації вищої освіти забезпечують бенчмаркінг стосовно відповідних освітніх програм (ОП) у закордонних ЗВО-партнерах, а також імплементацію конкурентоспроможних практик і покращення якості освітніх програм (ОП) [3, с. 29-32].

Київський національний університет імені Тараса Шевченка (відділ міжнародних зв'язків) одним із своїх пріоритетних завдань зазначає розширення мережі міжнародного освітнього партнерства із закордонними ЗВО, зростання чисельності іноземних здобувачів вищої освіти в Університеті та створення умов для інституціонального розвитку спільних програм із зарубіжними партнерами, застосування всього

різноманіття моделей, методів і форм інтернаціоналізації освітніх програм (ОП), урізноманітнення інструментарію дієвості інтернаціоналізації закладу вищої освіти (ЗВО) та ін. Київський національний університет імені Тараса Шевченка – один із двох українських вишів, які увійшли до міжнародного рейтингу найкращих ЗВО світу за можливостями працевлаштування випускників у 2020-2022 роках. А гарантоване й успішне працевлаштування випускників закладів вищої освіти (ЗВО) – це один із показників якості освіти.

Системна і поетапна інтернаціоналізація вищої освіти в закладі вищої освіти (ЗВО) безумовно має свої позитивні наслідки для його інституціонального розвитку й набуття освітньої статусності, зокрема: актуалізація освітніх програм; обмін кадровим і науково-педагогічним потенціалом між ЗВО, що сприяє формуванню у викладачів такої професійної компетентності як здатність діяти в міжкультурному професійному середовищі; підвищення результативності наукових досліджень та їх ефективного впровадження в практику і т.д. Реалізація Стратегій (Концепцій) інтернаціоналізації вищої освіти і відповідних планів заходів із їх реалізації закладами вищої освіти (ЗВО) забезпечує їх ефективний розвиток, конкурентоспроможність ЗВО на ринку освітніх послуг, конкурентоздатність випускників ЗВО, просування позитивного іміджу держави. Навчання іноземних студентів є важливим джерелом прибутку для національних економік, а також важливою умовою для сприяння культурній експансії та міжкультурній комунікації в освітньому просторі, обмінові найкращими освітніми практиками між закладами вищої освіти тощо [4, с. 112-114; 5, с. 44].

Отже, варто констатувати, що процес інтернаціоналізації вищої освіти (ІВО) є безперервним і багаторівневим, який постійно модернізується. Цей процес продовжує набирати свій потенціал і в Україні (і на державному рівні, і на рівні ЗВО), але певною мірою ще недостатньо стратегічно, комплексно й системно.

Для подальшого інституціонального розвитку та стимулювання інтернаціоналізації вищої освіти в Україні, як пріоритетної складової забезпечення дієвості системи якості освіти, доцільно впроваджувати в системну практику як кращі надбання українських закладів вищої освіти (ЗВО), так і здобутки зарубіжних освітніх закладів, зокрема: таргетування пріоритетів міжнародної співпраці; інституціональна мобільність національного, європейського і світового освітнього простору; формування міжкультурних компетенцій і публічного іміджування; забезпечення високоякісних результатів наукових досліджень міжнародного рівня; постійна присутність ЗВО в

публічному освітньому просторі та системні комунікаційні зв'язки і контакти із партнерськими інституціями тощо.

Цікавим досвідом для його впровадження в українську освітню та наукову практику – є освітньо-науковий досвід закладів вищої освіти Республіки Польща.

ЛІТЕРАТУРА

1. Knight J. Internationalization: A Decade of Changes and Challenges. *International Higher Education*. 2008. N50. P. 6–7.

2. Інтернаціоналізація вищої освіти в Україні: методичні рекомендації / Л. Горбунова, М. Дебич, В. Зінченко, І. Сікорська, І. Степаненко, О. Шипко / За ред. І. Степаненко. К.: ІВО НАПН України, 2016. 158 с.

3. Вербицька А. В. Комплекс інструментів стимулювання інтернаціоналізації вищої освіти України в процесі інтеграції до європейського освітньо-наукового простору. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2019. Том 30 (69), № 6. С. 29–32.

4. Циватий В. Г. Навчання державних службовців: особливості формування професійних компетентностей із міжкультурної комунікації та діаспорології (інституціональний дискурс). *Освітньо-професійна програма за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»: відповідь на виклики сьогодення: збірник наукових статей*. Київ: НАДУ, 2021. С. 112–114.

5. Щеглюк Д. В. Роль звіту про самооцінку освітньої програми у системах внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості вищої освіти // *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*. 2018. №2 (6). С. 34–44.

MIĘDZYNARODOWA WSPÓLPRACA EDUKACYJNA JAKO PRZYKŁAD ROZWOJU MISTRZOSTWA ZAWODOWYCH FACHOWCY

Zoia Sharlovykh, Phd, adiunkt

Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży

Działania międzynarodowe z krajami, nie wchodzącymi do UE, prowadzone były systematycznie i obejmowały wszystkie obszary działalności.

W ciągu roku kalendarzowego trwały prace nad nawiązaniem współpracy naukowej, dydaktycznej, informacyjnej, obmianowej i kulturalnej ze szkołami średnimi, wyższymi, uczelniami Ukrainy i Białorusi w celu zapewnienia poradnictwa zawodowego i zainteresowania przyjęciem wśród absolwentów.

Powstały formularze Google, które zapraszały nauczycieli i uczniów, studentów na seminaria, konferencje, inicjowały spotkania online, okrągłe stoły, interdyscyplinarne zintegrowane zajęcia z języka polskiego.

Systematycznie prowadzono rozmowy telefoniczne z szefami placówek oświatowych na temat poszukiwania wspólnych interesów współpracy i integracji obiegu edukacyjnego Ukrainy z europejską przestrzenią edukacyjną.

Na rok 2021 nawiązano kontakty i zawarto 16 umów o współpracy z następującymi instytucjami edukacyjnymi na Ukrainie: Wyodrębniony Oddział Narodowego Uniwersytetu Resursów Biologicznych i Użytkowania Przyrody Ukrainy „Brzeżański Instytut Agrotechniczny”; Winnicki Narodowy Uniwersytet Agrarny; Państwowy Uniwersytet im. Iwana Franka w Żytomierzu; Żytomierski Instytut Medyczny Rady Obwodowej Żytomierza; Poliski Narodowy Uniwersytet, Żytomierz; Zaporizki Narodowy Uniwersytet; Kamieniec-Podilski medyczny Koledze Zawodowy; Kostiantyniowski medyczny Koledze Zawodowy; Instytucja miejska „Krzywy Róg medyczny Koledze Zawodowy”; Towarzystwo spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Lwowski Medyczny Koledze Zawodowy „Monada”; Oddzielnym pododdziałem strukturalnym „Niżyńskie Koledze Zawodowy Narodowego Uniwersytetu Przyrodniczego i Nauk o Środowisku Ukrainy”; Ternopolski Narodowy Uniwersytet Techniczny im. Ivana Puliuia; Oddzielny pododdział strukturalny „Chmielnicki Handlowo-Ekonomiczna Szkoła Zawodowa Kijowskiego Narodowego Uniwersytetu Handlu i Ekonomii”; Miejska Instytucja Szkolnictwa Wyższego „Khortytsia Narodowa Akademia Szkolenia i Rehabilitacji” Zaporoskiej Rady Obwodowej; Czerkaską Akademię Medyczną; Liceum Techniczne w Winnicy.

W wyniku akcji rekrutacyjnej na Międzynarodowej Akademii Nauk Stosowanych w Łomży studiują studenci innych krajów z Ukrainy, Białorusi, Gruzji, Litwy, Kazachstanu.

W celu promocji MANS w Łomży zorganizowano szereg międzynarodowych konferencji naukowo-praktycznych i seminarium naukowo-pedagogiczne dla pracowników naukowo-pedagogicznych i pedagogicznych instytucji edukacyjnych różnych szczebli na Ukrainie; okrągły stoły; otwarte zajęcia integracyjne; staży dla rektorów, prorektorów, dyrektorów i ich zastępców, metodologów, pracowników naukowo-pedagogicznych i pedagogicznych uczelni zawodowych, doktorantów, kandydatów, studentów posiadających lub będących w trakcie kształcenia.

W ciągu roku odbyło się trzy Międzynarodowe Seminarium Naukowo-pedagogiczne „Integracja zawodowych szkół wyższych w europejskiej przestrzeni edukacyjnej. Rozwój współpracy międzynarodowej”, kierowane jest do rektorów, prorektorów, dyrektorów i ich zastępców, metodologów, pracowników naukowo-pedagogicznych i pedagogicznych uczelni zawodowych, doktorantów, kandydatów, studentów posiadających lub będących w trakcie kształcenia, prowadzony w ramach rozwoju zawodowego nauczycieli - uczenia się przez całe życie w których uczestniczyło więcej niż 700 osób z Ukrainy.

W ciągu roku odbyło się trzy Międzynarodowe Seminarium Naukowo-pedagogiczne «Integracja szkół średnich z europejską przestrzenią edukacyjną. Rozwijanie współpracy międzynarodowej», skierowane do dyrektorów, zastępców dyrektorów, metodologów i nauczycieli szkół średnich, gimnazjum, liceum. Seminarium odbędzie się w ramach rozwoju zawodowego uczenia się nauczycieli przez całe życie.

Przeprowadzono również: Międzynarodowy Okrągły Stół „Młodzież i nowoczesna europejska przestrzeń edukacyjna”, w którym uczestniczyli administracja, nauczyciele i uczniowie Ogólnokształcącej szkoły nr 8 w Żytomierzu (Ukraina); lekcja integracyjna języka polskiego „Wybitni Polacy”; która odbyła się wspólnie z udziałem uczniów i nauczycieli Liceum nr 25 Żytomierz (Ukraina) i Zespołu Szkół Akademickich w Łomży, a także z udziałem i pomocą nauczycieli i studentów WSA; I Międzynarodowe Seminarium Naukowo-pedagogiczne «Wykwalifikowany absolwent - podstawa obiecującego rozwoju produkcji rolno-przemysłowej» w celu omówienia problemów i znalezienia odpowiednich rozwiązań w celu zapewnienia wysokiej jakości szkolenia kandydatów do profesjonalnego szkolnictwa zawodowego i wyższego oraz tworzenia zasobów ludzkich do produkcji rolno-przemysłowej, w której uczestniczyli osoby z Ukrainy; Międzynarodowe Seminarium Naukowo-pedagogiczne «Rozwój systemu edukacji w obszarze nauk rolniczych - od teorii do praktyki», w którym uczestniczyło osoby z Ukrainy; Międzynarodowa konferencja naukowo-praktyczna

„Międzynarodowe działania projektowe w ramach rozwoju umiejętności zawodowych pielęgniarek”, w której uczestniczyły osoby z Ukrainy.

MANS w Łomży współorganizowała razem z innymi uczelniami Ukrainy: III Międzynarodową Konferencję Naukowo-Praktyczną "Nowoczesny marketing: Zarządzanie strategiczne i innowacyjny rozwój", która została przeprowadzona na podstawie Narodowego Technicznego Uniwersytetu Rolniczego w Charkowie im. Petra Wasylenki; III Międzynarodową Naukową i Praktyczną konferencję „Problemy integracji edukacji, nauki i biznesu w warunkach” integracja", która została przeprowadzona na podstawie Kijowskiego narodowego uniwersytetu technologii i wzornictwa; Międzynarodową Naukowo-Metodologiczną Konferencję Internetową „Aktualne problemy metodologii wyższego i zawodowego szkolnictwa wyższego (farmaceutycznego) – współczesne wyzwania i nowe możliwości”, wspólnie z Czerkaską Akademią Medyczną; XII Konferencję naukowo-praktyczną z udziałem międzynarodowym „Szkolnictwo wyższe i praktyka pielęgniarska”, która została przeprowadzona razem z Żytomierskim instytutem medycznym rady regionalnej Żytomierza; XXIV Międzynarodową Konferencję Naukowo-Praktyczną Online „Teoria i praktyka doskonalenia zawodowego przyszłych specjalistów dla innowacji”, która została przeprowadzona Żytomierskim Uniwersytetem Państwowym im. Iwana Franki; I Międzynarodową Wirtualną Konferencję „Trendy w Zrównoważeniu Humanistycznym, Ekonomicznym, Społecznym i Środowiskowym” wspólnie z Poleskim Uniwersytetem Narodowym, Żytomierz, Ukraina.

W ramach programu doskonalenia zawodowego jako elementu ustawicznego doskonalenia zawodowego w ciągu całego życia organizowano i prowadzono staży międzynarodowe „Kształtowanie kompetencji i rozwijanie umiejętności zawodowych i pedagogicznych nauczyciela placówki szkolnictwa wyższego zawodowego”. Staże są przewidziane dla rektorów, prorektorów, dyrektorów i ich zastępców, metodologów, pracowników naukowo-pedagogicznych i pedagogicznych uczelni zawodowych, doktorantów, kandydatów, studentów posiadających lub będących w trakcie kształcenia. Program składa się z 6 modułów i jest punktowany 6 punktami ECTS (180 godzin) z rozkładem 6 godzin każdego dnia przez 6 tygodni roboczych. Szkolenie odbyli słuchacze z Ukrainy [1].

Poszukiwanie partnerów do międzynarodowych projektów dźwigowych poza Unią Europejską było stale monitorowane.

Tym samym w 2021r., zgodnie z konkursem projektów, ogłoszonym przez Ukraińsko-Polską Radę i Ministerstwom Młodzieży i Sportu Ukrainy, wzięliśmy udział w pisaniu trzech projektów i wszystkie trzy wygramyśmy: projekt „Na straży życia” z Kamieniec-Podilskim

Koledzem Medycznym Zawodowym; „Z Ukrainą w sercu w drodze do Europy” z Konstantinowskim Koledzem Medycznym Zawodowym; „Krok do świadomego samodzielnego życia” z Liceum Techniczne w Winnicy i Technikum Informatyczne Liceum Akademickiego w Łomży. Udało nam się z sukcesem zrealizować pierwszych dwa projekty. Jednak ze względu na brak szczepień dla ukraińskich uczniów partnerzy z Winnicy odmówili realizacji projektu [2, 3]. Zdobyliśmy duże doświadczenie i udało nam się nawiązać ścisłą współpracę, a także nakreślić dalsze plany wspólnych działań z tymi uczelniami medycznymi.

W celu podsumowania zrealizowanych projektów, w celu promocji MANS (WSA) w Łomży, zorganizowano Międzynarodową Konferencję Naukowych i Praktycznych (Międzynarodowych) Działań Projektowych dla wszystkich medycznych placówek edukacyjnych Ukrainy.

Trwają prace nad znalezieniem partnerów do współpracy z instytucjami edukacyjnymi na Ukrainie, Białorusi, Kazachstanie, Uzbekistanie i w innych krajach.

Podsumowując wyniki działań międzynarodowych Międzynarodowej Akademii Nauk Stosowanych w Łomży, możemy śmiało powiedzieć, że działalność ta charakteryzuje się systematycznością i konsekwencją, co daje owocne rezultaty i jest przykładem rozwoju mistrzostwa zawodowego fachowców.

ŹRUDŁA:

1. Zoia Sharlovykh Ciągły rozwój zawodowy i pedagogiczny nauczyciela uczelni wyższej szkolnictwa medycznego / Актуальні проблеми методології вищої та фахової передвищої медичної (фармацевтичної) освіти: сучасні виклики та нові можливості: матеріали Міжнародної науково-методичної інтернет-конференції, м. Черкаси, 15 жовтня 2021 р. // Черкаська медична академія; уклад.: І. Я. Губенко, О. Т. Шевченко, П. О. Гайдай. – Черкаси: Видавець Ольга Вовчок, 2021. – С. 245-247 (292 с.) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1p2np4k6YwIDgnyGqEoU-O37b59REIH8F/view>

2. Наказ Міністерства молоді та спорту України від 29 жовтня 2021 р. № 4150 Про реалізацію проекту «З Україною в серці на шляху до Європи» <https://mms.gov.ua/npas/pro-realizaciyu-proektu-z-ukrayinoyu-v-serci-na-shlyahu-do-yevropi>

3. Наказ Міністерства молоді та спорту України від 03 листопада 2021 р. № 4222 Про реалізацію проекту «На сторожі життя» <https://mms.gov.ua/npas/pro-realizaciyu-proektu-na-storozhi-zhittya>

МІЖНАРОДНА ОСВІТНЯ СПІВПРАЦІ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ СФЕРИ ОСВІТИ ТА ТУРИЗМУ

Яковлєва-Мельник Н.Г.

Дніпровський гуманітарний університет

Розвиток будь-якої держави ґрунтується на становленні якісної системи освіти на науки. Безліч прикладів стрімкого економічного розвитку країн в своїй історії містять освітню складову. Уряди країн запроваджують пільгові кредити для навчання, гранти для наукових проєктів, додаткове фінансування закладів освіти. Лише високий рівень освіти і досвіду фахівців - може швидко призвести до соціально-економічного зростання держави.

Сьогодні і після перемоги для України актуальним є питання стрімкого відновлення всіх сфер економіки та соціального життя. Освіта, як і будь-яка інша галузь, потребує (і буде потребувати) інвестування. Надходження іноземного капіталу в освітнянський простір - це не лише запорука розвитку, а й нагальна необхідність.

Одним з варіантів ініціювання іноземних інвесторів до фінансування української галузі освіти - туристична галузь. Туризм - один з найприбутковіших бізнесів останнього десятиріччя (близько 10% світового ВВП) - туристичний бізнес. Хоча, через пандемію в 2020-2021 роках туристична галузь зазнала скорочення більше як 25% підприємств галузі, міжнародні потоки туристів скоротилися на 20-30% відсотків, частка у світовому ВВП знизилася до 4-5%. [1,2].

Тож надання переваги туристичним поїздкам - освітньому туризму - як в Україну іноземцям, так і українцям до інших країн з освітньою метою, дозволить інвестувати в сферу освіти нематеріальний капітал. Тобто, наприклад, освітяни зможуть обмінюватися досвідом, набувати нових навичок презентації матеріалу, більш активно слідкувати за досягненнями науковців - запроваджувати стали систему міжнародної співпраці.

Окрім нематеріального капіталу, освітній туризм забезпечить знайомство з регіонами України і може служити візитівкою нашою держава для інвесторів, що здатні надати фінансовий капітал освітнім закладам та проєктам.

Пріоритетність та необхідність становлення якісної системи освіти - безперечна. А необхідність розвитку освітнього туризму для України можна визначити рядом факторів: наявність різностороннього потенціалу територій та населення країни; надходженню валюти в країну, поповненню державного бюджету; зав'язок з багатьма іншими галузями економіки, спонукає розвиток багатьох супутніх галузей гостинності.

В Україні освітній і туристичний потенціал - багатогранний, але, на жаль, він не використовується у повному обсязі й без додаткових фінансових вкладень не здатен забезпечити конкурентоспроможність на світовій арені.

В сучасних умовах інвестиції виступають важливим джерелом розвитку практично всіх сфер соціально-економічного життя. Загальними причинами (не враховуючи військовий стан), що перешкоджають залученню іноземного інвестиційного капіталу до України з метою створення конкурентоздатного національного туристичного освітнього продукту на світовому ринку є [3]:

- відсутність якісної інформації про туристичні регіони; нерозвиненість інфраструктури, особливо в рекреаційних територіях;
- корумпованість, бюрократичність органів влади різних рівнів; відсутність стабільної політичної та економічної ситуації;
- низький рівень законодавчого та інституційного забезпечення інвестиційної діяльності; втручання місцевих органів влади в туристичний бізнес.

Стратегічними цілями інвестиційної політики в галузі освіти й туризму повинні бути: симулювання міжнародної співпраці освітян; створення законодавчої бази щодо забезпечення гарантій іноземним інвесторам; створення сприятливого інвестиційного клімату; формування привабливого образу України у світі, найактивніше використання освітніх, культурних і природних ресурсів України; стимулювання надходження іноземного капіталу на реконструкцію, будівництво та новітні методи управління в сфері освіти та туризмі, що відповідатимуть міжнародним стандартам; запровадження нових дієвих механізмів державної підтримки ключових сфер для розвитку країни.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року. Резолюція A/70/L.1 Генеральної Асамблеї ООН від 18.09.2015 р. Офіційний портал електронних документів Організації Об'єднаних Націй. URL: <http://undocs.org/A/70/L.1>. (дата звернення: 20.04.2022).

2. UN WTO (2020) International tourist arrivals could fall by 20-30% in 2020. URL: <https://www.unwto.org/news/>. (дата звернення: 05.05.2022). international-tourism-arrivals-could-fall-in-2020 (дата звернення: 19.02.2022).

3. Чаркіна Т. Ю., Зайцева В. М., Пікуліна О. В., Реукова А. О. Сучасні тренди розвитку та нові напрями туристичної індустрії. Агросвіт. 2022. № 3. С. 49–56.

ДУАЛЬНА ОСВІТА ЯК ФАКТОР УСПІШНОГО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ КОЛЕДЖУ

Янова В.М.

Дніпровський індустріальний фаховий коледж, Україна

Анотація. Зазначена основна проблема сучасної передфахової освіти. Надані особливості та переваги дуального навчання як форми підготовки фахівців з метою забезпечення практико-орієнтованого характеру навчання.

Annotation. The main problem of modern pre-professional education is indicated. Features and advantages of dual training as a form of training in order to ensure the practice-oriented nature of training.

Питання підготовки кваліфікованих робітничих кадрів і фахівців середньої ланки мають ключове значення для економіки нашої держави, для створення високопродуктивних робочих місць.

В умовах переходу української економіки на інноваційний шлях розвитку саме роль системи фахової передвищої освіти істотно зростає в забезпеченні нових робочих місць кваліфікованими кадрами, в стимулюванні творчої активності молоді та в створенні умов для її ефективної зайнятості.

У зв'язку з чим вимоги до якості освіти для навчальних закладів фахової передвищої освіти стають все більш визначеними. Для вирішення проблеми якості освіти необхідно забезпечити практико-орієнтований характер навчання.

Основна проблема сучасної фахової передвищої освіти – це розрив між теорією і практикою. Найперспективнішим напрямком в підготовці фахівців для реального сектора економіки і для вирішення цієї проблеми на сьогоднішній день вважається дуальне навчання. Дуальна система освіти – це найбільш поширена і визнана форма підготовки кадрів, яка комбінує теоретичне навчання в навчальному закладі і виробниче на підприємстві.

Роботодавці все більше говорять про необхідність підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців.

Але без безпосередньої участі роботодавців даних цілей досягти практично неможливо. Незважаючи на зусилля освітніх установ, представники роботодавців, в силу

об'єктивних і суб'єктивних причин, не беруть активної участі в розробці та організації впровадження нових стандартів, тобто організаційний механізм реалізації стандартів вимагає подальшого розвитку і доопрацювання.

Для досягнення покладеної на освітні установи завдання підвищення якості освіти, найбільш перспективним є саме «дуальне навчання» майбутніх фахівців, при якому теоретична частина підготовки проходить на базі навчального закладу, а практична – на робочому місці.

У дуальній системі навчання посилюється і якісно змінюється саме роль роботодавця.

В ідеалі все повинно виглядати наступним чином: підприємства роблять замовлення навчальним закладам на конкретну кількість фахівців, приймаючи при цьому участь і в складанні навчально-методичної документації, студенти проходять практику на підприємстві без відриву від навчання.

Найважливішим компонентом даної системи є наявність підготовлених кадрів на самому підприємстві, які виступають в якості наставників. [3]

Важливою особливістю дуального підходу до навчання є те, що в даному випадку підприємства навіть у більшій мірі, ніж освітня установа, зацікавлені в якісній підготовці кадрів.

Дуальна форма навчання вигідно відрізняється від традиційної за ступенем орієнтації на конкретно-практичні завдання в реальних умовах. Навчально-методичні матеріали, розроблені в рамках дуальної форми, відрізняються принциповою орієнтацією на практичну діяльність студентів.

Перевагою дуального навчання є забезпечення високого відсотка працевлаштування випускників, так як вони повністю відповідають професійним вимогам і до закінчення навчального закладу мають і стаж, і досвід роботи, які так цінують роботодавці. Навчання максимально наближене до запитів виробництва. Адаптація до нового місця роботи, до кола обов'язків і до колективу проходить для студента безболісно. І це зрозуміло: за студентом з першого дня на підприємстві закріплений наставник, який і допоможе, і підкаже, і досвідом поділиться. Обсяг обов'язків у працюючого студента збільшується поступово, у міру освоєння окремих операцій. [5]

Якщо розглядати переваги для учасників дуальної освіти, вони будуть виглядати наступним чином.

Підприємства отримують:

- кваліфікованих фахівців, які повністю відповідають їх вимогам;
- значно зменшуються витрати на навчання;
- вирішується кадрова проблема.

Для закладів фахової передвищої освіти:

- вирішується важлива проблема баз практики;
- гарантоване працевлаштування випускників;
- підвищення рівня якості навчання і внаслідок цього рейтингу навчального закладу;
- можливість стажування педагогічних кадрів;
- можливість реалізації програм в рамках соціального партнерства;
- обладнані робочі місця з сучасним обладнанням.

Для держави і суспільства:

- зниження витрат на навчання;
- вирішення проблеми дефіциту кадрів;
- економія держбюджету;
- соціалізація;
- цільове використання коштів;
- прискорення інноваційних процесів.

При найближчому розгляді переваги дуального навчання очевидні:

- навчання максимально наближене до запитів виробництва;
- високий відсоток працевлаштування;
- збільшення різноманітності освітніх програм;
- більш різнобічний професійний розвиток студента;
- стимулювання бізнесу в інвестування фахової передвищої освіти. [1]

Дуальна система відповідає інтересам всіх сторін, які в ній беруть участь – підприємств, навчальних закладів, держави і звичайно студентів. Для них дуальне навчання – це не тільки шанс влаштуватися на кваліфіковану посаду після закінчення навчального закладу, а й рано придбати самостійність і легше адаптуватися до дорослого життя. Дуальна система надає випускникам навчальних закладів перспективи і можливості для управління власною кар'єрою.

Дуальне навчання є важливою сходинкою на шляху до успішної кар'єри, жодний коледж не здатний дати таке знання виробництва зсередини. У свою чергу, такий підхід мотивує студентів вчитися не для галочки.

Однак, наявні проблеми щодо впровадження і повноцінної реалізації дуальної форми навчання можна вирішити тільки за умови врегулювання правових аспектів, методичного супроводу (розробок спеціальних освітніх програм і навчальних планів), але найголовніше – наявність ресурсів у підприємства (фінансових, матеріально-технічних, трудових).

Підбиваючи підсумки можна сказати, що засновані на дуальному навчанні освітні програми сприятимуть переходу на новий рівень у підготовці та перепідготовці кваліфікованих робітників і фахівців середньої ланки для сучасного виробництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гилюн О.В. Чому в Україні слід розвивати дуальну вищу освіту? Соціологічний погляд / О.В. Гилюн, Л.О. Колісник // Науково-теоретичний альманах "Грані". - 2018. - Т. 21. - № 10. - С. 87-96.
2. Дуальна освіта. Міністерство освіти і науки України: офіційний сайт. 2018. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/profesijno-tehnichnaosvita/dualna-osvita>
3. Помінчук С.Г. Професійна орієнтація в системі впровадження дуальної форми здобуття освіти. "Young Scientist", № 8 (72), 2019. С. 339-344. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-8-72-71>
4. Дернова М.Г. Дуальна модель вищої професійної освіти дорослих: Європейський досвід. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. Вип. 2 (9) 2014. С. 137-145.
5. Кюрчев В.М., Ломейко О.П. Впровадження дуального навчання в освітній процес. Удосконалення освітньо-виховного процесу в навчальному закладі. Вип. 21 / Збірник науково-методичних праць / Таврійський державний агротехнологічний університет. - Мелітополь, 2018. - 224 с. С. 4-9.

MANS
MIĘDZYNARODOWA AKADEMIA NAUK STOSOWANYCH
W ŁOMŻY

ISBN 978-83-958584-3-7

